

C. PLINII CÆCILII SECUNDI EPISTOLARVM

LIBER SEPTIMVS.

C. PLINIVS RESTITVTO SVOS.

TErret me hæc tua tam pertinax valetudo, & quanquam te temperatissimum nouerim, vereor tamen, nequid illi etiam in mores tuos liceat. Proinde moneo, patienter resistas. Hoc laudabile, hoc salutare admittit humana natura. Quod suadeo, ipse certe sic agere sanus cum meis soleo. Spero quidem, si forte in aduersam valetudinem incidero, nihil me desideraturum vel pudore, vel poenitentia dignum. Si tamen superauerit morbus, denuncio, nequid mihi detur, nisi permittentibus medicis: sciantque, si dederint, ita vindicaturum, ut solent alii, quæ negantur. Quin etiam cum perustus ardentissima febre, tandem remissus, vinctusque acciperem a medico potionem: porrexí manum, utque tangeret, dixi, admotumque iam labris poculum reddidi. Postea cum vicesimo valetudinis die balineo præpararer, mussanteisque medicos repente vidissem: causam requisivi, responderunt, posse me tuto auari: non tamen omnino sine aliqua suspitione. Quid inquam necesse est: atque ita spe balinei, cui iam videbar inferri placide, leniterque dimissa, ad abstinentiam rursus, non secus ac modo ad balineum, animum vultumque composui. Quæ tibi scripsi primum, ut te non sine exemplo moneam: deinde, ut in posterum ipse ad eandem temperantiam astringerer, cum me hac epistola quasi pignore obligauissem. Vale.

C. PLIN. IVSTO SVOS.

QVemadmodum congruit, ut simul & affirmes te assiduis occupationibus impediti, & scripta nostra desideres: quæ vix ab ociosis impetrare aliquid perituri temporis possunt. Patiar ergo æstatem inquietam nobis, exercitamque transcurrere: & hyeme demum, cum credibile erit noctibus saltem vacare te posse, quæram quid potissimum ex nugis meis tibi exhibeam. Interim abunde est, si epistolæ non sunt molestæ. Sunt autem, & ideo breuiiores erunt. Vale.

ARGVMENTVM.

TErret me) Hortatur Restitutum vel Geminum: nã utrunque codices habent: ægrotantem, ut valetudinem patienter ferat: exemploque suo docet, non indulgendum appetitui in morbo, sed medicis parendum. ¶ Pertinax) continua. Liceat illi) serpat in peius. In mores tuos) quamuis sis temperatissimus. Hoc) resistere patienter. Agere cum meis) hortari meos infirmos, ut fortiter ferant. Nihil desideraturum) omnia facturum viro forti convenientia. Denuncio) præmoneo meos.

Alij) ægri vindicare. Perustus) signate locutus. Remissus) sedato febris ardore. Reddidi) restitui intactum iubente medico: cum me vidisset adhuc febre detineri. Balineo præpararer) destinassent me lauare. Mussantes) hesitantes, dubitantes, commurmurantes. Tuto) sine mortis periculo. Suspitione) alicuius mali. Quid) cur.

Necesse est) ingredi balineum. tanquam diceret, si suspitio mali est in balineo, non opus est illud ingredi. Videbar inferri) phantasiâ desiderantis exprimit. Rursus) legitur etiam versus, quod non displicet. Composui animum & vultum) Lætitiâ resumpsi, & hilari fui, ut paulo ante cum videbar inferri balineo. In posterum) si incidero in ægitudine. Pignore) debita obligatione.

ARGVMENTVM.

QVemadmodum) Promittit Iusto aliquid scriptorum suorum, cum æstas transmissa fuerit. Congruit) conuenit, concordat.

Perituri) vacui & inertis, quod alias periret. Inquietam) occupationibus plenam. Vacare) vacuam esse a negocijs, & de nocte scriptis meis attendere. Nugis) scriptis leuibus, fortasse versibus: nam & hi nugæ, & lusus interdum dicuntur.

Et ideo breuiiores) erunt, quare scriptæ sunt a me compendiosæ, ne tibi molestæ sint nimium.

Argumentū.
Brutius
Præfens.
Lucania.

Tanta Reuocat a longo secessu amicū Præfentē hortaturq; vt tandē velit urbē repetere: sic enī fieri iucū dius ocium aliquādo laboribus intermissum. ¶ Hic Brutius Præfens tātē authoritatis postea fuit, vt Antoninus philosophus Imperator eius filiā Cōmodo filio suo, qui deinceps imperauit, matrimonio iunxerit, celebratis exemplo priuatorū nuptijs. In Lucania) ocium dispēfas. Lucania inter Tyrrhenū siculumq; litus faciens incipit post Silaris ostium, & vrbe Talao secundū Strabonē terminatur. Lucani autem genus ducit a Samnitibus. Ipse) ego sum. Vxor) mea est. Lōgioris) dū modo tuū, & vxoris natale solū vīstas. Nō perpetuē) nō ideo semp ab vrbe debes abesse. Amicitie tam superiores q̄ minores) amici vniū cuiusq; ordinis, & qui te dignitate præcedunt, & qui sunt inferiores. nam in agris minores habebat. Regnabis) domin⁹ eris, & superior omnibus qui sunt in Lucania & Campania. Cum voles) cum non sit tibi surgēdū ante lucem officij causa. Hinc Mart. cum in patriam secessisset scripsit sibi licere quantum voluisset quiescere. Calcei) quib⁹ vrebantur in secessu: nam Romę frequentior erat solearum vsus lectica succollatis. Horatius lib. secundo sermonū, & soleas poscit. Mart. in Ligurinum, Deposui soleas. quem locū interpretis furda aure præterijt. Quare Secundus in præcedentibus dixerat de secessu Spurinnæ loquēs. Hora secūda calceos poscit. Idē tamen libro. viij. calceos poscit: cum ambigū sit, an in vrbe, an ruri. Nusq; toga feriata) eadē semper veste ruri vteris. immo si Iuuenali credimus, pars magna Italiæ fuit in qua nemo togam sumebat nisi mortuus. verū si legatur, Quo usq; toga feriata) sensus erit, quousq; eris in ocio, & ferijs, semp ne. Liber) a curis, & negocijs vrbānis. Alia lectio habet, liber totos dies, scilicet occupabis. Eris ne semper in studijs. Nostras) quas in vrbe patimur. Satiēte languescant) nimia copia, & assiduitate fiant viliores. Seneca. xi. epistolarum: nulla tibi voluptas noua est: nulla non iam odiosa ipsa satietate. Saluta) veni in urbem, & saluta potentiores. nam nobiles, & salutabant, & salutabantur. Nota res longo Iuuenalis carmine. Terere) lassare, exercere vt in foro & litibus: nam mox de se, inquit, in foro & amicorum litibus conteror. Turba) vrbāna frequentia. Solitudo) secessus. Imprudēs) dum librorum recordatione potius persuadeo, vt velis ocio vti. Reuocare) in urbē. Retardo) in secessu. His) ipsis salutationibus & officijs vrbānis. Abrumpi) penitus tolli. Acutos mordaces) falsos, stomachum suscitantes. Obtusus) hebes sopitus, fastiditus. Oblitus illis) contectus dulcibus. Iucundissimum genus vitæ) ociosum secessum. Acrioribus) negocijs vrbānis.

C. PLIN. PRAESENTI SVO S.

Anta ne perseverantia: tu modo in Lucania, modo in Campania. Ipse enim, inquis, Lucanus, vxor Campana. Iusta causa longioris absentie, non perpetue tamen. Quin ergo aliquando in urbem redis? ubi dignitas, honor, amicitia tam superiores quam minores. Quousq; regnabis? quousq; vigilabis, cum voles, dormies, quandiu voles? quousque calcei? nusq; toga feriata? liber totos dies? tepus est te reuifere molestias nostras, vel ob hoc solum ne voluptates iste satietate languescant. Saluta paulisper, quo sit tibi iucundius saluari: terere in hac turba, vt te solitudo delectet. Sed quid imprudēs, quem reuocare conor, retardo? fortasse enim his ipsis admoneris, vt te magis ac magis ocio inuoluas. Quod ego non abrumpi, sed intermitteri volo. Vt enim si coenam tibi facerem, dulcibus cibis acris, acutosque miscerē, vt obtusus illis, & oblitus stomachus his excitaretur: ita nunc hortor, vt iucundissimum genus vitæ nonnullis interdum, quasi acrioribus condias, Vale.

Argumentū.

Is) Admiranti Pontio, q̄ hendecasyllabos scripsisset. respondet Secundus se a teneris annis poetice studiosum fuisse: nam puerum Græcam tragædiam scripsisse, & elegos ac epigrammata ad imitationem Ciceronis: postremo volumen hendecasyllaborum, qd a Latinis, & Græcis lectitari plurimum gloriatur. Meos) a me factos. Seuerus) grauis sciimus enim Secundo in poematibus non defuisse lasciuia, in moribus seueritate. Nō ineptus) habilis ad studia liberalia. XIII. natus annos) mirū hoc etiā illis melioribus annis puerū. xiiij. annorū cōposuisse tragædiā Græcam, & si simplicē. Qualem) scripsisti bonam an malam?

Icaria.

Tragædia) qualiscunq; erat, tragædia dicitur. E militia) a Syria, vbi Tribunatum militum adolescens adhuc gessit: cuius rei fit mentio ab eodem ad Genitorem libro. iij. Et primo ad Clémentem. Icaria insula) iuxta Samum deserta si Straboni credimus, quę tamen egregia continet pascua a Samijs vsurpata: sit rogo celeberrima, nomen habet ab Icaro Dædali filio, quem dicunt paternę sugæ comitē e Creta fugientem via non

C. PLIN. PONTIO SVO S.

Is legisse te Hendecasyllabos meos. Requiris etiā quēadmodū cœperim scribere homo, vt tibi videor seuerus, vt ipse fateor nō ineptus. Nūq; a poetice) altius enī repetā) alien⁹ fui: q̄netiā quatuordecim nat⁹ annos Græcā tragædiā scripsi. Qualē inquis? nescio, tragædia vocatur. Mox cū e militiā rediēs, in Icaria

seruata huc cecidisse: a qua mare Icarium appellationem accepit. Stephanus autem inquit, Icaria populus Aegeidis tribus. Icarus vna Cycladum insula: vocatur autem Matris. & Dolicha, & Ichthioossa: secunda ciuitas: tertia insula iuxta mare rubrum: cuius ciuis Icarus, & foemininum Icaria. In illud argumentum elegorum fuit Icaria insula, & mare Icarium. Heroico non sequenti, sed alio longiori, qui non extat. Nunc primum me expertus sum non quod sequentes versus sint hendecasyllabi: sunt enim hexametri, sed cum legisset M. Tullium oblectatum epigrammatibus componendis, incitatus est ad elegos: prius tamen eis heroico praeludens. Hic natalis hęc origo, & principium. Laurentino ru-

insula ventis detinerer, latinos elegos in illud ipsum mare, ipsamque insulam feci. Expertus sum me aliquando & heroico, hendecasyllabis nunc primum: quorum hic natalis, hęc causa est. Legebantur in Laurentino mihi libri Asinii Galli de comparatione patris, & Ciceronis. Incidit epigramma Ciceronis in Tyronem suum. Dein cum meridie (erat enim æstas) dormiturus me recepissem, nec obreperet somnus: coepi reputare maximos oratores hoc studii genus, & in oblectationibus habuisse, & in laude posuisse. Intendi animum, contraque opinionem meam post longam desuetudinem, per quam exiguo temporis momento id ipsum, quod me ad scribendum sollicitauerat, his versibus exarauit. Cum libros Galli legerem, quibus ille parenti Ausus de Cicerone dare, palmamque, decusque, Lascium inueni lusum, Ciceronis & illo

Spectandum ingenio, quo seria condidit, & quo Humanis salibus multo, varioque lepore Magnorum ostendit menteis gaudere virorum. Nam queritur, quod fraude mala frustratus amantem Paucula cœnato sibi debita sauiâ Tyro Tempore nocturno subtraxerit. His ego lectis, Cur post hęc, inquam, nostros celamus amores? Nullumque in medium timidi damus: atque fatemur Tyronisque dolos, Tyronis nosce fugaces Blanditias, & furta, nouas addentia flammæ? Transi ad elegos, hos quoque non minus celeriter explicui: addidi alios facilitate corruptos. Deinde in urbem reuersus, sodalibus legi. Probauerunt. Dein plura metra, siquid otii, maxime in itinere tentavi. Postremo placuit exemplo multorum vnum separatim hendecasyllaborum volumen absoluere, nec poenitet. Legitur, describitur, cantatur etiam, a Græcis quoque quos latine huius libelli amor docuit nunc cithara, nunc lyra personatur. Sed quid ego tā

contraxit, eius ad Lentulum epistolas collegit, & publicauit. Patris Asinii Pollionis. Obreperet sensim adueniret. Maximos oratores non modo Ciceronē, & Pollionē: sed alios quorum plerisque libro quinto enumerat. Hoc genus studij componēdi epigrammata. In laude posuisse arbitratos re laudabilē. Intēdi direxi ad cogitationē. Desuetudinē intermissionem pangendi carminis. Id ipsum Ciceronis carmen in Tyronē suum. Exarauit composui, scripsi, translatum verbum ab aratione, qua fulcos aratro ducimus, sic nos scribēdo calamo versus trahimus. Ausus Gallus tanquā rem magnam. Daret palmam parenti de Cicerone ut probaret Pollionem parentum suum fuisse doctrina, & eloquentia superiorem Ciceroni. Sunt qui legāt dare, quod ratione commatis recte admittitur, & sensum habet expeditiorem. Lusum legimus etiam versum. Illo magno. Seria scripta grauiâ. Salibus commatibus, urbanitatibus. Humanis homini propriis. Lepore, venere, suauitate dicendi. Magnorū in eloquentia, & dignitate. Amantem se Ciceronem. Sauia basia quasi suauia, & sauiare basiare. Frequens verbum apud Plautum & Apuleium. Nullumque in medium timidi damus quasi timore correpti non publicamus omnibus nostros lusus amorum Cicero nis exemplo. Furta concubitus. Transi ad elegos ab hexametris ad elegos componendos animū intendi. Non minus celeriter credo melius feliciter, quia magis laudari. Facilitate corruptus incitatus quod priores facile explicuissem. Plura metra, plura carminum genera. Multorum ut Calui, & Catulli. Cantatur etiam nam sequitur nunc cithara, nunc lyra personatur. Latine docuit latinas literas ediscere fecit,

Asinius Gallus, Gallus magnus orator: nisi illū magnitudo patris obruisset, libros scripsit, in quibus eloquentiam, & doctrinam patris sui Asinii Pollionis, & Ciceronis comparat: superioremque patris conatur ostendere. contra eos libros defensionem. M. Tullij satis eruditam composuit. Claudius Imperator. Diō tradit Asinium Gallum paterna vsum audacia rupisse patientiam, cū Tyberius ambiguus responsis, & callida cūctatione suspenderet Senatum precatē ut susciperet Imperium, & in tumultu pelamasse, aut ageret, aut desisteret, cum post obitum Augusti confestim neque agere dubitasset: cuius facti meminit. Tranquilus suppressio Gal- li nomine, qui cū multa grauiâ perpeffus esset tandē iussu Tiberij iugulatur. Eusebius in Chronicis re breuius cōplexus solum retulit, diris a Tiberio supplicijs necatum. Tyronē suū Tullius Tyro M. Ciceronis alumnus, & libertus ingenio quidem eleganti, & haud quaquam rerū literarūque veterū indoctus, quo ab ineunte ætate liberaliter instituto adminiculatore, & quasi administratore, in studijs vsum est Cicero: libros scripsit complures de vsum, & ratione linguę latinę. Itē de varijs atque promiscuis questionibus, & præcipue pædectas, id est promiscua, & omnimoda continentes libros, tris de vsum: quę Fabius super his in ambiguo sit. M. Tullij cōmentarios aptatos idē

Asinius Gallus,

Tranquilus locus.

Tullius tyro,

Exarret.

Sauia,

Poetarum
furor.

Furiose) est alia scriptura gloriose. Sume extrinsecus de meis versiculis loquor. Furere poetas concessum est) furore quodam duci: nam Plato veros poetas credit, qui insaniunt: unde in Syluis Statius de Lucano loquens scripsit. Docto pectora concitatus æstro. & Iuuenalis trahi Nyssa. & Cirrha. & M. Tullius pro Archia, quasi diuino quodam spiritu afflari. Lucianus in laude Demosthenis, Multo inquit, furore opus est poetis, & diuino quodam spiritu: nisi volunt humiles, & obscuri videri. Apulei⁹ in quarto floridorum laudans il lud sapientis viri super mensam celebre dictum, Prima inquit, cratera ad firim pertinet, secunda ad hilaritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad insaniam: prima cratera literatoris rudato eximit, secunda grammatici doctrina instruit: tertia Rhetoris eloquentia armat: quarta poetarum commētis incitat. Indicant vera) dicunt de nostris scriptis. Errant) credāt hendecasyllabos meos esse bonos, & si non sint. Iudicent) veris rationibus inducti cognoscant esse bonos.

Argumentū.

Incredibile) simili, vt supra argumento scribit ad vxorē Calpurniam absentem se magno eius desiderio teneri. Inde) ob amorem, & consuetudinem. Vigil.) insomnis, quod sit nimia cura. Diætā tuam) vbi tu de die solebas versari.

Vt dicitur) vt est receptum in dicendi consuetudine. Aeger metu) affect⁹ metu, q̄ animi egri tu do est. metuebat em Calpurniā vxori, nequid mali acciderit. Porius probo aeger & mæstus.

Similis excluso) tristis, tanq̄ ab amica foribus exclusus. Tormentis) sollicitudinibus. Requies) vacatio curarum de te.

In labore) in agendis causis. Solatium) requies.

Argumentū.

Rara) Bithyni decretum miserant legatis suis in vrbe agentibus, quo & accusationem Varenī omittēbant, & causas abolitæ accusationis declarabant. Fonteius tamē Magius vnus ex Bithynis non destitit petere in Senatu, vt rationes administratę prouincię reddere cogeretur. Verum Polyænus petijt vt res integra ad Traianum deferretur: quod a Coss. impetravit. quæ dum agebantur scribit Secundus Macrinio se raro interlocutum, exemplis monens interdum melius esse paucis, quā pluribus agere. Legatus) Polyænus. Prouinciā) Bithyniæ. Conciliij) conuentus Bithynorum. Principes) optimates Rom. Nos) me, & Homullum. Ille idem) Magius. Fonteius Magius) quem refert libro quinto pluribus contra Varenum dixisse. Nigrum) aduocatū Bithynorum. Optimum) in dicendo oratorem: fuit enim illius oratio pressa, ornata. An potius bonis moribus. Exercet) turbat, sollicitat, stimulat. Rationes) Proconsulatus sui in Bithynia. Vt amicus) non tanq̄ aduocatus, quia iam rem transactā opinabar.

Ne reus videretur) ne posset iure accusari. Constare) optimam esse. Veros) vt Polyænum: nam veros legatos appellat eos qui attulerant decretum abolitæ accusationis & Magium, qui antea missus fuerat accusatum non vocat: verum legatum, quia posteriora prioribus derogant. Contra Nigrinum) quæ scilicet dicent cōtra ea, quę nūc petit a vobis Nigrinus, ad quę missi sunt a Bithynis. Apud me) iā enim dixerat veros Bithyniæ legatos attulisse decretum aduocatis Varenī, vel legas ad me. (missum. Ille) Nigrinus respondit.

Liquere) cognitum esse. Ex diuerso) e contra. Et mihi) ex diuerso liquere. Quod est melius) cum sim Varenī aduocatus vt mihi constet ex decreto prouincię accusationem eius omissā, Causa) huius decreti &

furiose, quanq̄ poetis furere concessum est, & tamen non de meo, sed de aliorum iudicio loquor, qui siue iudicant, siue errant, me delectant. Vnum precor, vt posterī quoque aut errant similiter, aut iudicent. Vale.

C. PLIN. CALPURNIAE SVAE S.

Ncredibile est, quanto desiderio tui te near. In causa amor primū. deinde, quod non consueuimus abesse. Inde est, quod magnam partem noctium in imagine tua vigil exigo. Inde, quod interdū quibus horis te visere solebam, ad diætā tuā ipsi me, vt verissime dicitur, pedes ducunt, quod denique aeger & mæstus, & similis excluso a vacuo limine recedo. Vnum tempus his tormentis caret, quo in foro, & amicorum litibus conteror. Aestima tu, quæ vita mea sit, cui requies in labore, in miseria, curisq̄ solatium est. Vale.

C. PLIN. MACRINO SVO S.

Rara, & notabilis res contingit Varenō, sit licet adhuc dubia. Bithyni accusationē eius, vt temere inchoatā omisisse narrantur: adest prouinciæ legatus: attulit decretum concilij ad Cæsarem, attulit ad multos principes viros, attulit etiam ad nos Varenī aduocatos. Perstat tamen idem ille Magius, quinetiam Nigrinum optimum virum pertinacissime exercet. Per hunc a Consulibus postulabat, vt Varenus exhibere rationes cogeretur. Assistebam Varenō iam tantum, vt amicus, & tacere decreueram. Nihil enim tam contrarium, quā si aduocatus a Senatu datus defenderē, vt reum, cui opus esset, ne reus videretur. Cū tamen finita postulatione Nigrini, Consules ad me oculos retulissent, scietis inquam constare nobis silentij nostri rationem, cum veros legatos prouincię audieritis contra Nigrinum, ad quem missi sunt. Ego ad me quoq̄ habeo decretum

Prouinciā) Bithyniæ. Conciliij) conuentus Bithynorum. Principes) optimates Rom. Nos) me, & Homullum. Ille idem) Magius. Fonteius Magius) quem refert libro quinto pluribus contra Varenum dixisse. Nigrum) aduocatū Bithynorum. Optimum) in dicendo oratorem: fuit enim illius oratio pressa, ornata. An potius bonis moribus. Exercet) turbat, sollicitat, stimulat. Rationes) Proconsulatus sui in Bithynia. Vt amicus) non tanq̄ aduocatus, quia iam rem transactā opinabar.

Ne reus videretur) ne posset iure accusari. Constare) optimam esse. Veros) vt Polyænum: nam veros legatos appellat eos qui attulerant decretum abolitæ accusationis & Magium, qui antea missus fuerat accusatum non vocat: verum legatum, quia posteriora prioribus derogant. Contra Nigrinum) quæ scilicet dicent cōtra ea, quę nūc petit a vobis Nigrinus, ad quę missi sunt a Bithynis. Apud me) iā enim dixerat veros Bithyniæ legatos attulisse decretum aduocatis Varenī, vel legas ad me. (missum. Ille) Nigrinus respondit.

Liquere) cognitum esse. Ex diuerso) e contra. Et mihi) ex diuerso liquere. Quod est melius) cum sim Varenī aduocatus vt mihi constet ex decreto prouincię accusationem eius omissā, Causa) huius decreti &

abolitæ accusationis. Liqueret) constaret: nã in decreto Bithynorũ nulla fuit expressa causa cur Varenii accusationem abolerent, sed Polygnus legatus qui illi interfuerat omnia exposuit in Senatu, quibus moti Bithyni id decreuissent. Polygnus) de magistratu ad Polygnũ scriptas epistolas testat Seneca. Fuit & Polygnus Sar Polygnus. dianus declamator sub Iulio Cæsare. item Polygnus orator Macedo, lego Polygnũ Prusẽ domũ diuo Claudio legasse. aliũ Polygnũ ab Adriano mori adactũ. ad hæc Polygni meminit Seneca de dote prælegata. Polygni epitheto Homerus Vlysem donat tanq̃ multarũ laudum virũ. Abolitæ) decreto sublata. Ne cognitione) sensus, vt omnia integra

prouiciã. Rursus ille, Potest tibi liquere. Ad hoc ego, Si tibi ex diuerso liquet potest & mihi, quod est melius, liquere. Tũ legatus Polygnus causas abolitæ accusationis exposuit, postulauitq̃, ne cognitioni Cæsaris præiudiciũ fieret. Respõdit Magius. Iterumq̃ Polygnus, ipse raro & breuiter interlocutus. Multũ me intra silentiũ tenui. Accepi enim, non minus interdum oratoriũ esse tacere q̃ dicere: atque adeo repeto, quibusdam me capitis reis vel magis silentio, q̃ oratione accuratissima profuisse. Mater amisso filio (quid enim prohibet, quanq̃ alia ratio scribũdæ epistolæ fuerit, de studiis disputare?) libertos eius, eosdemq̃ cohæredes suos, falsi & veneficii reos detulerat ad principem, iudicemq̃ impetrauerat Iulium Seruianũ. Defenderam reos ingenti quidẽ cœtu: erat enim causa notissima, præterea vtrinq̃ ingenia clarissima finẽ cognitioni quæstio imposuit: quæ secundum reos dedit. Postea mater adit principem, affirmauit se nouas probationes inuenisse. Præceptum est Seruiano, vt vacaret finitam causam retractanti: siquid noui afferret. Aderat matri Iulius Africanus nepos Iulij Oratoris: quo audito Passienus Crispus dixit, Bene me Hercule bene, sed quo tam bene? Iulius Nepos iuuenis ingeniosus, sed parum callidus, cũ multa dixisset, assignatũq̃ tempus impleset, Rogo, inquit Seruiane permittas mihi vnũ versum dicere. Tum ego, cũ omnes me, vt diu responsurum intuerentur, respondi, inquam, Si vnũ illum versum Africanus adiecisset, in quo nõ dubito omnia noua fuisse. Non facile me repeto, tantum cõsecutum ad sensum agendo, quantũ tunc non agẽdo. Similiter nunc & probatum & exceptũ est, quod pro Varenio hæctenus non tacui. Consules vt Polygnus postulabat, omnia

Traiano reseruarentur, qui tunc Senatu non intererat. Intra silentium) quod est secundũ Philostratũ sermonis magister. in decum libro sexto hoc scripisset, retulit. viij. inter primas orationis virtutes enumerãdam videri dicẽdi moderationem: tacere autem in iudicio quartam virtutẽ percepisse. quare subiunxit Secundus non minus oratoriũ esse tacere quã dicere. nam cum orator sit vir bonus dicendi peritus, sequitur, vt & tacendi gnarus sit. q̃q̃ Plutarchus in symposijs scribat oratores oratoriã dicendo, philosophos vero philosophiam tacẽdo exercere: sed cũ vtraq̃ facultas iuxta sit, vt qui optimus orator idem sit optimus philosophus, non mirum si interdum orator philosophi partes agit. Quare Cic. ad Atticũ scripsit, Hoc loco ego sũpsi quiddam de tua eloquentia: nam tacui. Studiis) artificio dicendi.

Falsi) testamenti. Reos detulerat) accusauerat. Iulium Seruianum) summę authoritatis virum. Cœtu) corona auditorũ.

Notissima) hinc multi auditũ conuenerant. Vtrinq̃) ad patrocinium vtriusque partis. Ingenia clarissima) summi in eloquentia oratores. Quæstio) seruorum tortura. Dedit) fuit.

Secundum reos) in fauorẽ reorum. Vacaret) operam præsta-

ret, ocium accõmodaret. Retractanti) matri recognoscẽti. Iulij oratoris) qui & ipse Africanus cognomina Iulij Africanus erat: & quẽ vidisse testatur Fabius: Fuit autẽ concitatus orator: sed in cura verborũ & cõpositione nimius: nonnunq̃ lōgior: & trãslationibus parũ modicus. Hic est ille Africanus cuius inopinata insigniter sentẽtia apud Neronẽ de morte matris profertur, Rogant te Cæsar Gallie tuę, vt felicitatẽ suam fortiter feras. Passienus Crispus) bis Cõsul & orator insignis, cuius illud apud Tacitũ scitũ de C. Cæsare dictum cum immanem animũ sub Tiberio subdula modestia tegeret, nõ dãnatione matris, nõ exilio fratrũ vocẽ rumperet, qualẽ Tiberius diẽ induisset pari habitu haud multũ distãtibz verbis, Neq̃ meliorẽ vnq̃ seruũ neq̃ deteriorẽ dominum fuisse. Agrippinẽ matrimonio & Nerone priuigno clarior. moriens amplissimã Neroni hereditatẽ reliquit: cũ tamẽ dicere cõperat, statim fuga fiebat ad epilogũ. non tã bene declamauit q̃ causas egit, nõ tam bene suasorias q̃ iudiciales cõtrouersias dixit. Testatur Seneca hoc se nouisse subtilius nihil in oĩbz rebz, sed maxime distinguendis & curãdis vitijs. vir quidẽ eloquẽtissimus, & sui tẽporis primus orator: quis idẽ Seneca alibi aridũ more suo notet. Eius insignes orationes pro Voluseno Catulo Fabius tradit se puero circũlatas. Eusebius in Augusto, Passienus inquit pater declamator insignis diẽ obiit: pater inquã illius Passieni Crispi, qui cum audiuisset Iulium Africanũ dicentẽ laudauerat his verbis actionẽ eius, Bene me Hercule bene dixisti: sed quid opus fuerat hoc tã bene dicere, cũ id causa nõ exigeret? Huius Nepos) ergo nepos huius Iulij Africani, eiusdẽ noĩs, cuius fuerat auus: nam repetit qd̃ iã dixerat ad maiorẽ declarationẽ: quia quẽdã interposuerat. Callidus) astutus, exercitatus. versutia enim & astutia plurimũ oratori cõfert. Assignatũ) datũ a iudice. Verbũ) pauca, vsitato dicẽdi modo. verbũ ex legibz accipiendũ est tam legũ sentẽtia q̃ ex verbis secundũ Vlp. de verbo. sig. alij legunt versum super quo alibi. Diu) longa oratione. Respondissem) ironice dictum. Quo) dicto. Noua) insperata, inexpectata audientibus. Ad sensum) laudẽ alias consecutũ. Agendo) dicendo totã causam. Non agendo) sed paucis iocando. Exceptum) admissum tanq̃ optimum. Hæctenus) breuiter inter-

loquendo: locutus sum hęc pau-
ca. Suspensus) anxius. Ille)
quo princeps causam cognoscer.
Laborem) agendi.

Argumētū.

ET) Gaudet amicitia inter
Priscum & Saturninum:
quem hortatur ad se re-
uerti. ¶ Gratias egi) q̄ tecū be-
ne conueniret. Inuicem) dum
alter alteri deseruit. Ipsum tē-
pus) cū indies magis vestras vir-
tutes cognoueritis. Si tamen)
duas lites habebat Saturnin⁹ in-
ter manus, quarum alteram be-
neficio iudicis, alteram sua dili-
gentia breui sperabat compo-
nere. Istic) in municipio tuo.

Nos) Romam.

Argumētū.

QUæris) Fuscum monet
vt in secessu græca in la-
tium, nostra in Græciam
transferat: esse enim optimū stu-
dendi genus, cum ad imitationē
bonorū de eisdem contēdimus:
consultit vt quæ legerit, repetat:
interdum oratoris studia inter-
mittat, & se ad historiā vel poe-
ticam conuertat: qua non modo
facultas, sed remissio & laus cō-
paratur. ¶ Ex Græco in Latinū
vertere) vertere Græca in Latinū
veteres nostri oratores optimū
iudicabant. ille L. Crassus in illis
Cic. de Orat. libris dicit factital-
se: id Cicero sua ipsa p̄sona fre-
quentissime præcipit: quin etiam
libros Platonis atq; Xenophon-
tis edidit hoc genere translatos:
& Homeri quædam, vti ipse li-
bro vltimo de finib⁹ testat. Mar-
co id Messallæ placuit, multaq;
sunt ab eo scriptæ ad hūc modū
orationes: adeo vt etiā causa illa
Hyperidis pro Phime, difficilli-
ma Romanis subtilitate conten-
deret. & manifesta est exercitatio-
nis huiusce ratio: nam & rerum
copia Græci authores abūdant:
& plurimū artis in eloquētia in-
tulerūt: & horū scripta trāsferē-
tibus verbis vti optimis licet. Tranquil

Græca in
latinum.

Latina in
græcum.

integra principi seruauerunt, cuius cognitionem suspensus
expecto. Nā dies ille nobis p̄ Vareno, aut securitatē & ociū
dabit, aut intermissum laborē renouata solitudine iniūget.

C. PLINIVS SATVRNINO SVO S.

ST proxime Prisco nostro, & rursus, quia ita
iussisti, gratias egi, libentissime quidem. est
enim mihi per iucundum, quod viri optimi,
mihiq; amicissimi adeo cohesistis, vt inuicē
vos obligari putetis. Nam ille quoq; præci-
puam se voluptatē ex amicitia tua capere
p̄fiteretur, certatq; tecū honestissimo certamine mutue cha-
ritatis, quā ipsum tempus augebit. Te negociis distineri, ob
hoc moleste fero, quod deseruire studiis non potes: si tamen
alteram litem per iudicem, alteram, vt ais ipse finieris, inci-
pies primum istic ocio frui, deinde satiatus ad nos reuer-
ti,

C. PLINIVS PRISCO SVO S.

Primere non possum, quam iucundum sit
mihi quod Saturninus noster summas tibi
apud me gratias aliis super alias epistolis a-
git. perge, vt cœpisti, virumq; optimum quā
familiarissime dilige, magnam voluptatē ex
amicitia eius percepturus, nec ad breue tem-
pus, nam cum omnibus virtutibus abundet tum hac præci-
pue, quod habet maximam in amore constantiam. Vale,

C. PLINIVS FVSCO SVO S.

QUæris quemadmodum in secessu, quo iandū
frueris, putem te studere oportere, vtile in
primis, & multi præcipiunt, vel ex Græco in
Latinum, vel ex Latino vertere in græcū, quo
genere exercitationis proprietas, splendorq;
verborum, copia figurarum, vis explicandi, præterea imita-
tione optimorum similia inueniēdi facultas paratur. simul
quæ legentem fefellissent, transferētem fugere non possunt.
intelligentia ex hoc & iudicium acquiritur, nihil obfuerit:
quæ legeris hætenus, vt rem, argumentumq; teneas quasi
æmulum scribere, lectisq; conferre, ac sedulo pensitare: quid
tu, quid ille commodius, magna gratulatio: si tu nonnul-
la, tum magnus pudor, si cuncta ille melius. licebit inter-
dum & notissima eligere & certare cum electis, audax hæc,

tranquil præter Fabiū inquit, Cōsueuerunt magistri dicendi interdū Græcorum
scripta cōuertere. Ex Latino vertere in Græcū) cui rei assentitur Quintilian⁹ his verbis, Sed etiā illa ex latinis
cōuersio multū cōtulerit: nā ex vtroq; copia & facilitas maxime venit. Splēdor verborum, rāstata verba oppor-
tune, quæ splēdoris multū afferunt orationi, trāsferēdo enim assequimur, vt optimis verbis vtamur, & nō mo-
do vsitata sed etiā quædā imitanda exprimamus, quæ noua nostris sint dūmodo idonea. hæc M. Tul. de Orat.

Copia figurarū) quæ transferētib⁹ excogitāda est: nam figuras quibus maxime ornatur oratio, multas & va-
rias excogitādi etiā necessitas quædā est, quia plerūq; a Græcis Romana dissentiant. Vis explicādi) potentia
dicēdi qd̄ intēderis. Optimorū) optima enim semper imitanda. Fefellissent) latere potuissent. vbiq; præce-
ptorem suū sequitur dicentē super hoc, q̄ authores maximi diligentius cognoscūtur: non enī scripta lectio-
ne secuta transcurrimus sed tractamus singula, & necessario introspicimus. Intelligentia) maior cognitio.

Hoc) transferēdo. Hætenus) ad hunc finē. Quasi æmulum scribere) neq; ego inquit paraphrasim esse in-
terperatōnē tantū volo: sed circa eosdē sensus certamē atq; æmulationē: itaq; ab illis dissentio q̄ vertere ora-
tiones latinas verat: quia optimis occupari, quicquid aliter dixerimus necesse sit esse deterius: nam neq; semper
desperandū est aliquid illis: quæ dicta sunt melius posse reperiri: neq; adeo ieiunā ac pauperē natura eloquen-
tiam fecit, vt vna de re bene dici nisi semel non possit. Ille) quem æmularis. Cōmodius) melius dixerit is.

Nonnulla) aliqua tantū commodiora. Ille) dixerit. Melius) q̄ tu. Certare cū electis) sicut Brutum legi-

mus composuisse defensionem Milonis ad æmulationem Ciceronis. Non improba) decora. Secreta) soli scribenti cognita. Multos) dixit Sextius contra M.T. orationem pro se habitam. proinde Caligula solebat prosperis oratorum actionibus rescribere, & magnorum in Senatu reorum accusationes, defensionesq; meditari. Subsequi) illorum vestigijs inharere. Non desperant) ducuntur in spem. Antecessisse) superasse. Retractare) emendare, retractatio pars studiorum longe utilissima: neq; enim sine causa creditum est stylū nō minus agere cum debet. huius autem operis est adijcere, detrahere, mutare: sed facilius in ijs simplexq; iudiciū,

non tamen improba, quia secreta contentio, quanquā multos videmus eiusmodi certamina sibi cum multa laude sumptisse: quosq; subsequi satis habebant, dū non desperant antecessisse, poteris & quę dixeris, post obliuionem retractare, multa retinere, plura transire, alia interscribere, alia rescribere, laboriosum istud, & redio plenum, sed difficultate ipsa fructuosum recalescere ex integro, & resumere impetū fractum, omissumque. Postremo noua velut membra peracto corpori intexere, nec tamen priora turbare. Scio nunc tibi esse præcipuum studium orandi: sed non ideo semper pugnam hunc, & quasi bellatorium stylū suaserim. vt enim terræ variis, mutatisq; seminibus, ita ingenia nostra, nunc hac nunc illac meditatione recoluntur. Volo interdum aliquem ex historia locum adprehendas volo epistolam diligētius scribas, volo carmina: nam sæpe in orationes quoq; non historica modo, sed prope poetica descriptionum necessitas incidit: & pressus sermo, purusq; ex epistolis petitur, fas est & carmine remitti, non dico cōtinuo, & longo (Id enim perfici nisi in ocio non potest) sed hoc arguto & breui: quod apte quantalibet occupationes, curasque distinguit. Lusus vocantur, sed hi lusus non minorem interdum gloriam, quam seria consequuntur, atque adeo, cur enim te ad versus non versibus adhorter.

Vt laus est cerę mollis, cedensq; sequatur

Si doctos digitos, iussa q; fiat opus.

Et nunc informet Martem, castamq; Mineruam;

Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

Vtq; sacri fontes non sola incendia sistunt,

Sape etiam flores, vernaq; prata iuuant:

multa bene dicamus, & quę natura sunt cōtracta diffundamus, & voluptatē expolitis demus. Epistolā) quā figuram dicēdi attenuatā cōparabimus. Poeticę descriptionis) dixerat de quadā sua oratione loquens, de descriptiones locorū quę in hoc libro frequētiore erūt, non historice tantū, sed prope poetice prosequi fas est. M. Tul. in oratore. Poeta oratori finitimus est, numeris astrictior paulo: verborū autē licentia vberior. multis vero ornādī generib; socius ac pene par: in hoc quidē certe prope idem. nullis vt terminis circūscribat ius suū: quo minus ei liceat eadē illa facultate, & copia vagari qua velit ad idem tendit: nō historica modo sed prope poetica descriptionū necessitas incidit: quę scriptura in aliquibus exēplaribus circūfertur. Pressus) attenuatus, succinctus. Petitur) comparatur. Remitti) recreari, nec carmine quidē ludere contrarium fuerit, sicut athlete remissa quibusdā tēporibus ciborum atq; exercitationū certa necessitate ocio & iucūdiōribus epulis reficiūtur.

Continuo ac longo) operi aliquo metrorū immēso: nam adolēscētes non debēt nimīū in falsā rerū imagine detineri, & inanibus simulacris: ne verum solem cum oportuerit reformident. Arguto) epigrammatico, in quo argutię, & sales expetuntur. Apte) modo fiat opportune. Distinguit) intermitit, separat, amouet. Quātalibet) maximas. Lusus vocatur) Mar. subinde sua epigrammata lusus, & iocos vocat: quia circa leuiora consistant. Hi lusus) scriptores epigrammatū. Seria) authores rerū grauiū, vt philosophi, historiarū, orationū. Vt laus) ordo est, sic decet ingeniū hominum flecti, & reliqua. Mollis) quę tenella. Si sequatur doctos digitos) si ab artifice docto elaboretur, sic M. T. de oratore dixit orationē sicut mollissimam cæram ad nostrū arbitriū, formamus & fingimus. Et Ouid. x. metamorphoseos, Vt hymetia sole Cera remollescit, tractataq; pollice multas Flectitur in facies, ipsoq; fit utilis vsu. Iuena. vi. Satyra. Exigite vt mores teneros ceu pollice ducat. Vt si quis cæra vultum facit. Et antea Persius dixerat, Et premitur ratione animus, vinctq; laborat. Artificemq; tuo ducit sub pollice vultum. Fiat) non improbo fingat, sicut mox iuuant. quāquam in secunda lectione sit lauant. Informet Martem) formam & imaginem Martisumat, Puerum) Cupidinem.

quę repellēdavel deiiciēda sunt.

Premere vero tumētia, humilia extollere exultātia coercere, duplicis est operę: nam & dānanda sunt quę placuerāt: & inueniēda quę fugerant: nec dubiū est optimū esse emēdādī genus, si scripta in aliquod tēpus reponātur: vt ad ea post interuallū velut noua atq; aliena redeamus. Trāfire) omittēre. Interscribere) inducere, inferere: mēbra (vt mox dicet) intexere. Rescribere) mutare. Difficultate fructuosum) ipsa deniq; secundū rhetores utilissima est exercitationi difficultas. Recalescere) intētionē renouare. Mēbra) clausulas partes. Corpori) operi. Priora) vt illa intersita cōueniant præcedentibus & sequētib; . Pugnam) iudicialē. Quasi) quia erat vsurus vocabulo translatō quodāmodo petijt veniam. Bellatorii) concertatorium forēsem. aliter enim atq; enitescit velut pabulo latiore facundia & assidua cōcertationū asperitate fatigata renouat. Meditatione) studio.

Recoluntur) expoliuntur nouantur. Ex historia locū) quā propter, inquit Fabius, historiæ nonnunq; vbertas in aliqua exercendi styli parte ponenda est.

Locum) nō tam communes locos intelligit qui omnino diligēter tractandi sunt ab oratore, & magnam abundantia suggerūt, q̄ partem historiæ, vt de paucis

Emendatio

Ingenium flecti) volui in quascunq; partes. Non rigidas) humaniores. Mobilitate) mutatione. Summ viri) extremæ fortunæ, vt Imperatorum quidā & multi grauiſſimi, quod Mart. Gellius Apuleius, in apologia testantur, nam & Plato (vt alios omitam) versibus lusit. Exercebant) utilitatis gratia. Delectabant) voluptatem capiebant, & ocium suū oblectabant. Intēdatur) acuatursusciterur. Recipiūt amores) per hęc mō stratur materia in qua versantur epigrammata. Urbanitatem) gustum vr̄bis, scōmā. In vita) circa viuendi modum: hinc Mart, lib. x. tale genus scribēdi probans, supra fabulosa scribit. Non hic centauros non Gorgonas Harpyiasque. Inuenies, homin

Eiprāmatū materia.

pagina nostra sapit: id est memorat quæ ad vitā humanā faciunt.

In causis versantur) tractāt a liquādo pertinētia ad causas foreſes, vt illud Martialis acutissime simul & facetissime dictū de tribus capellis. Metri) syllabarum certa mēſura. Soluta oratione) proſa metro soluta & libera. Lætatur) q̄ nō astringimur metri necessitate. Scribimus libentius) id est, pſam. ordo est, & illa utilitas inest q̄ libentius scribimus id quod comparatio ostēdit esse facilius. Quæ scribenda) scilicet optima. Eligere) ſecernere meliores. Ego inquit Fab. optimos quidē & statim & ſemp legēdos cenſeo. Sen. ad Luciliū, Probatos ſemp lege, & ſi quādo ad alios diuerſi libuerit, ad priores redi. Hoc latius M. Tullius ſecundo de Oratore cōplexus est. Quæ maxime, tradit, excellūt imitanda sunt & diligentissime perſequenda: tum accedat exercitatio qua illum quē elegerit imitando effingat, atq; ita quāmaxime exprimat.

Prouocare.

Non multa) non omnes bibliothecas excutiendas. multorum enim authorum lectio, & omnis generis voluminum habet aliquid vagum & instabile: certis ingenijs immorari, & innutiri oportet. distrahit animum librorum multitudo, & fastidientis stomachi est multa deguſtare. Hi) authores probati. Prouocatū) examinatum, iudicatum, cognitum. nam cauſæ ſæpius prouocatae melius intelliguntur. Prouocare ſignificat appellare, & indifferenter ponitur. M. Tullius, Cum alter ad Senatū prouocasset, alter vero appellasset tribunos. Tacitus, Auxit patrum honorem ſtatuendo, vt qui a priuatis iudiciis prouocasset, eiſdem pecuniæ periculū facerent: cuius ij qui imperatorem appellauere, ſic Iuriſconſultus. ff. xlvij. de appellationibus. ſic Plinius in præſatione naturalis hiftoriæ. Prouocare item ſignificat laceſcere. Columella, Pleriq; tamē in tantum prouocant, vt curuata & præcipitata per iugum nequeant terram attingere. quidam tamen non prouocatū legunt, ſed prouulgarum, id est proculcatum & tritum est. clarior tamen lectio probatur, vt est in pontificio codice.

Argumētū.

Alioqui) præterea. Extendi me epiſtola) ad idem est epiſtolam extendi: quod in vulgatis legitur exemplaribus. Ex his) quæ te monui ſcribenda.

Quia) Macrinum paucis docet quem finē habuerit Traiani cognitio de Vareno & Bithynis. Iungere extrema) prioribus: nam paulo ante ſcripſerat ad eundē in cauſa Varenii. Auulſa) niſi coniungantur. Hinc) quia Polyænus quāuis Bithynorū legatorum vnus: tamē decreto prouincialium nixus arbitrabatur deſiſtendū ab accusatione Varenii. De mora) quia intēdebat cognoscere a cōuētū Bithynorum, an decreuiſſent vt Varenii accusationē pſequerentur. Explorare) diligenter inquirere. Prouinciæ) Bithyniæ. Multum tulit) magnam commendationem est conſecutus. Quo nomine) quo accusante nam iam Bithyni remiſerant accusationem, & tamen Magius perſtabat illorum nomine. An magis, qua cauſa. placet potius an omnino, ex antiquiſſimo exemplari. Placeat prouinciæ) accuſare illum. Agatque pœnitentiā) & neq; agat pœnitentiā pœnitentiæ ſuæ, id est, neq; reuocet illud decretum, quo pœnituit Varenium accuſaſſe.

Sic hominum ingenium flecti, duciq; per arteis

Non rigidas docta mobilitate decet.

Iraq; summi oratores, summi etiam viri sic se aut exercebāt, aut delectabant: immo delectabant, exercebantq;. Nam mīrū est vt his opusculis animus intendatur, remittaturq;. recipiūt enim amores, odia, iras, miſericordiā, vrbanitatem, omnia denique quæ in vitā atq; etiam foro, cauſisq; versantur. Inest his quoq; eadem quæ aliis carminibus utilitas, q; metri necessitate deuincti soluta oratione lætamur, & quod facilius eſſe comparatio ostendit, libentius ſcribimus. Habes plura etiam fortasse, q̄ requirebas. Vnum tamen omiſi, non enim dixi, quæ legenda arbitrarer, quanquam dixi, cum dicerem, quæ ſcribenda. tu memineris, ſui cuiuſq; generis authores diligenter eligere. Aiunt enim, Multum legendū eſſe, nō multa. Qui ſint hi adeo notum prouocatūq; est, vt demonſtratione non egeant: & alioqui tam immodice epiſtola me extendi, vt dum tibi quemadmodum ſtudere debeas, ſuadeo, ſtudenti tempus abſtulerim. quin ergo pugillareis reſumis, & aliquid ex his, vel iſtud ipſum q; cœperas ſcribis.

C. PLINIVS MACRINO SVO S.

Via ipse cum prima cognoui, iungere extrema quasi auulsa cupio: te quoq; existio vel le de Vareno & Bithynis reliqua cognoscere. Acta cauſa hinc a Polyæno, inde a Magio. Finitis actionibus, Caſar, Neutra, inq; pars de mora q̄reſ. Erit mihi curæ, explorare prouinciæ voluntatē. Multū interim Varenus tulit. Etenim q̄ dubium est, an merito accuſetur, qui an omnino accuſetur incertū est. Superest, ne rursus prouinciæ qd dānaſſe dicitur, placeat, agatq; pœnitentiā pœnitentiæ ſuæ. Vale.

Quo no mine) quo accusante nam iam Bithyni remiſerant accusationem, & tamen Magius perſtabat illorum nomine. An magis, qua cauſa. placet potius an omnino, ex antiquiſſimo exemplari. Placeat prouinciæ) accuſare illum. Agatque pœnitentiā) & neq; agat pœnitentiā pœnitentiæ ſuæ, id est, neq; reuocet illud decretum, quo pœnituit Varenium accuſaſſe.

M Iraris) Succensenti Fabato profocero, q̄ Hermes minori precio Corellia vendidisset agros haredita Argumētū,
rios. Respondet Secundus id factū ex sententia sua, cū pluribus causis illā diligit. Hermes) Herme- Hermes.
tem longo carmine Martia. extollit. alterius medici libro. x. meminit. Proscribi) exponi venales. hinc Proscribi.
proscriptus seruus M. Tul. de offi. Ille quod non placebat proscriptis, tu quod placebat emisti. Itē ibidē, Clau
dius ædes, quas in Cælio monte habebat proscriptis, insulā vendidit: emit Publius Calpurnius Lanarius. Ali- Prescribere.
quando etiam proscribi est in exiliū mitti: quia publice in tabella scripti exponebantur. Apud Tacitū significat Prescriptio

C. PLINIUS FABATO SVO S.

M Iraris, quod Hermes libertus meus heredi-
tarios agros, quos ego iusseram proscribi,
non expectata auctione pro meo quincūce
ex septingentis millibus Corellia addixe-
xit. adiciis posse eos nongentis millibus ve-
nire, ac tanto magis queris, an quod gesse-
rit ratum seruem. Ego vero seruo. Quib⁹ ex causis accipe.
cupio enim & tibi probatum & coheredibus meis excusatum
esse, quod me ab illis maiore officio iubente secerno. Corel-
liam cum summa reuerentia diligo: primum vt sororē Co-
rellii Rufi, cuius mihi memoria sacrosancta est, deinde vt ma-
tri meæ familiarissimā. Sunt mihi & cum marito eius Minu-
tio Fusco, optimo viro vetera iura: fuerunt & cū filio ma-
xima: adeo quidē, vt Pretore me ludis meis presederit. Hæc
cum proxime istic fui indicauit mihi cupere se, aliquid circa
Lariū nostrū possidere: ego illi ex prædiis meis, quod vellet
& quāti vellet obtuli, exceptis paternis, maternisq; his em
cedere ne Corellia quidē possum. Igitur cū obuenuisset mihi
hæreditas in qua prædia ista, scripsi ei venalia futura. has
epistolas Hermes tulit, exigētq; vt statim portionē meam
sibi addiceret, paruit. Vides quam ratū habere debeā, quod
libertus meus meis moribus gessit? superest, vt cohæredes
æquo animo ferant separatim me vēdidisse, qđ mihi licuit
omnino vendere: nec vero cogitur imitari meum exēplum.
non enim illis eadem cum Corellia iura sunt. possunt ergo
intueri vtilitatem suam, pro qua mihi fuit amicitia. Vale.

laudari factum meū. Secerno) diuido, separo, non simul cum illorum partibus mea vendiderim. Maiore
officio) iure amicitia quæ est mihi cum Corellia: maius enim amicitia vinculū q̄ hereditatis. Sacrosancta) ve-
nerabilis, tanq̄ res diuina & deo cōsecrata. vide in primo Corellij Rufi obitū, & cum Secundo amicitia. Mi-
nutio Fusco) in vetusto codice habetur Militio Fusco. in aliquibus etiā Minutio Iusto. Vetera iura) antiqua
vincula amicitia. Filio) Fusci. Ludis meis) Circensibus, quos prætor edidi: nam Iuuenalis docet Prætores
dare solitos Circenses. Interea megalesiæ spectacula mappe Idæum solēne colunt, similiq; triūpho Prædo
caballorum prætor sedet. Et Martialis in Proculeiam scribens, Prætor, inquit, maritus tuus ergo erat, diffidiū
cum eo fecisti cum purpura megalesis fuisset constatura centummillibus, & populare sacrum bis milia dena tu-
lisset. Præfederit) præsens fuerit, & faciendos curauerit. Hæc) Corellia. Istic) Comi. Larium nostrum)
lacum iuxta patriam nostram Comū. Maternis, paternisq;) quæ in agro Comensi tenuit. Paternis) relictis
a patre naturali vel adoptiuo, siue ab vtrisq; nam duos patres habuit Secundus. Corellia) quis mihi amicitia
mæ. Ista) erant. Ei) Corellia. Tulit) ad Corelliam. Addiceret) venderet. Meis moribus) meo cōsensu li-
beraliter. Licuit) sine illis vendere. Exemplū meū) vt & ipsi vendant suam portionē Corellia. Eadē iura)
paria amicitia quæ mihi cum illa vincula sunt. Fuit amicitia) æstimauit amicitia, quā vtilitati præposui.

C. PLINIUS MINVTIO SVO S.

L ibellum formatū a me, sicut exegeras, quo
amicus tuus immo noster (quid enim non
commune nobis) si res posceret, vteretur.
misi tibi ideo tardius, ne tēpus emendandi
eum, id est disperdendi haberes. habebis ta-
men an emendandi, nescio, vtiq; disperdēdi

proponi & prædici, cum narrat
lib. xi. frustra Armenium proscri-
bi. At præscribere interdū est iu-
bere, vt Cæsar non ad alterius
prescriptum sed ad suū arbitriū
imperare consueuerat, interdum
prohibere. Quintilian⁹ in decla-
mationibus, Accusator præscri-
bit quod bis de eadem re agere
non licet. & prescriptio secundū
Iurisconsultos est quoddam ius
ex tēpore cōgruens, autoritate
legum vim capiens, pœnā negli-
gentibus inferēs, & litibus finem
imponens. differt autē præscri-
ptio & vsucapio: quoniam hæc
est in rebus mobilibus & se mo-
uentibus, illa vero in immobilib⁹
& iurib⁹ incorporalib⁹. lege plu-
ra de præscriptione apud Fabiū
& Plutarchū in problematibus.

Auctione) in publico vendi-
tione, aucto gradatū ab emptio-
rib⁹ precio, cum res proponitur
plus offerenti. Meo quincun-
ce) semisse min⁹ vncia, quæ pars
peruenit ad me. Addixerit) vē-
diderit. Septingentis milibus)
nummū, id est septingentis ses-
tertij. Tāto magis) q̄ vili pre-
cio vēdiderit. Ratum seruem)
confirmē, pro rato habeam Cel-
sus. ff. xxi. titulo de exceptiōe rei
vēditæ. Si quis inquit rem meam
vendiderit minoris q̄ ei mādauit,
videtur alienata. Probatum) iri

Circenses p
Prætores.

L ibellū) Annotauimus li- Argumētū.
bellos significare, q̄s nūc
supplicationes vocant. li-
bellus insuper pro accusatione Libellus.
siue defensione scripta breuibus
& per capita rerum apud Fabiū
accipitur: hunc igitur a se for-
matum Minutio mittit, quo eius
amicus vteretur, iocaturq; quod
quēdā superindidisset, & pressa,

& exilia, se vereri dicens ne tanq̃ tumidus notaretur reposcitq; viaticū pro cursore misso. Nobis) veris amicis, quibus omnia sunt cōmunia. Disperdēdi) destruendi & optima delendi. Vtiq; disperdendi) sane tēpus habes inuertēdi illū: facilius enim corrūpuntur bona q̃ expoliuntur. *ὁ μὲν γὰρ κακὸς (καλὸς)* vos enim corrupti affectatores. legitur etiam *ὁ μὲν εἰς ἐὺ (καλὸς)*. vos boni imitatores, vt ironice dictum sit. Fuit in tertia lectione. *ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ ἰσχυροῦ*, id est vos enim semper tenues. nam *ἰσχυρὸν* est humile dicendi genus. Optima) grandia, elata, tonantia. Detraxis) ab alienis scriptis tanq̃ tumida & nimium inflata. Boni consulā) bonū iudicabo, secundum Fabiū lib. i. qui est dicēdi modus elegātissimus. Ouid. lib. i. de Pō-

Cōsulere
boni.

ro, Munus tua grande voluntas. Ad me puenit, consuluitq; boni. Columella in prafatione cultus ortorū, Quicquid inq; est istud quod lucubraui? ideo propriā laudē sibi non vendicat, vt boni consulat si nō sit dedecori prius editis a me scriptorū monumētis. Plin. in prafa. lib. xxxij. boni cōsuluit interim inuenisse miniū pariter. viij. c. de leonibus. sic Macrobiū. & i prima apologia Apuleius. Si boni consulis me de isto distortissimo vultu tuo dicere. ac i sua metamorphosi, Boni ergo & optimi consules. & iam dixerat libro sexto, optimi consule.

Virg. in priapeis, Consule poma boni. Vt meis) cū tamen tua sint quia tibi donauit: sed si nihil illis fueris vsus opportune illis optimis & grandioribus in aliquā rem nostram vtar. Beneficio fastidiū tui) quā tu, tanq̃ tur-gida fastidisti, cedent mihi beneficio. Laudabor) a doctioribus te. Vt in eo) sensus est, sicut inuenies in eo quod arbitrabar annotatū iri a te veluti nimium elatū, aliud supra annotatū qd erat exile & pressum. Et explicum aliter) attenuata figura expressum. Supra scripto) ex superscriptione nostra. Sunt quibus non placet ista scriptura, vt in eo quod adnotandū annotatū quoq; inuenies, & supra scripto aliter explicum: sed legant, vt in eo quod adnotatū inuenies ex supra scripto aliter explicetur, vt sit sensus q; ego obelo annotaui tanq̃ nō vobis placitū quod videretur nimium tumidum per tenuem dicēdi formā aliter superscribendo explicui. nam ea Tranquil. superscripta appellat. ita inquit in Nerone, Multa & delera & inducta & superscripta inerant. Tumidius) qd vitio datur. credo hunc Minutiū fuisse, quē suppresso nomine. ix. ad Luperiū scribēs damnat. Dixi inquit de quodā oratore seculi nostri recto quidem & sano, sed parum grandi. Sonantius & elatius) q̃ tu soleas dicere: debet autē orator erigi, attolli, interdū etiam efferuescere, efferri. nihil enim magis eloquētiā q̃ ancipitia cōmendat. & plurimū refert reprehēdēda annotes an insignia. multi aduertūt qd eminet & extat, sed acri intentione iudicandū est immodicum sit an grande, altū an enorme. Torqueres) te vexares optima tanq̃ immania notādo. Addere) supra scribere. Humilius) qd dicēdi genus vituperandum: nam pressius & exilius interdū laudatur. Rectius) melius existimatū sed falso. Tenuitatē) stylum attenuatū. Hęc) scripsi ridicula.

Cursor.

Occupationes) vrbanas: cum enim Secundus scripsit aberat ab vrbe. Vide) scito, intellige. Viaticum) im-pēsam itineris. Cursor dimisso) tabellario ad te misso. Cursor est qui pedibus celeriter literas defert. Alexādrum scribit Lampridius cursorem nunq̃ nisi seruū suū fecisse, dicebat enim ingenuū currere nisi in sacro certamine non debere. & Paulus. ff. xxxij. cursores in familia recēset. Aelius Verus suos cursores nominibus vtorum appellabat, & exemplo Cupidinū alas apponebat. Papyrio Cursori cognomen inditū a prapūa pedum pernitate, & q; victorem cursū omnium aetatis suae fuisse ferunt. Nā) certe. affirmātis est: & ideo cum diphthongo scribē. Partes) elata membra & sonantia. Precium) viaticum.

Argumentū.

E Adē) Habet hoc Secundi epistola vt quo lōgior eo eruditior, quo breuior eo argutior: tali nunc ostēdit Iulium Ferocē elegātissimā & politissimā epistolam scripsisse.

Aenigmata) obscuras quęstiones. *ἀνίγμαι* enim in parabolis & obscure loquor. veteres Rom. aenigmata scirpos appellauere. aliquādo oratori conueniūt, sed

T V) Remittit ducenta sestertia Corelliae volēti Se-cūdo tradere pro quicūce hereditatis nongenta, quanti vigesimā partē eiusdē emerat a publicanis. Honestissime) facis. Liberto) Hermete. A publicanis)

C. PLINIVS FEROCI SVO S.

Adem epistola & studere te & nō studere significat. aenigmata loquor. ita plane donec distincti, qd sentio, enuncie. negat enim te studere, sed est tā polita, quę nisi a studente nō potest scribi, aut es tu sup omneis beatus, si talia p desidiā & oclū perficis. Vale.

poeta sapius. Negas) legimus etiā negat, vt respiciat, tua epistola.

C. PLIN. CORELLIAE SVAE S.

V quidem honestissime, quod tam impēle & rogas, & exis, vt accipi iubeam a te precium agrorum non ex septingētis millibus, quanti illos a liberto meo, sed ex nongenta

ab his qui vectigalia publica redimunt, & rem publicam tractant: nam siue quis verbi gratia frumentū & alias Publicanus, reip. res necessarias transportandas, siue decimas ac vigesimas redemisset, siue testamenta quæ reip. relinquebantur, siue quouis modo vectigalia & alios populi redditus exigendos certo precio conduxisset, is publicanus dicebatur. Caius de sig. verb. qui vectigal populi Ro. conductum habet publicanum appellamus: nā publica appellatio in compluribus causis ad populum Ro. respicit. Vlp. de publicanis. publicani inquit sunt qui publico fruuntur: nam inde nomen habent, siue fisco vectigal pendant, vel etiam tributum consequantur: &

tis, quanti a publicanis partem vicesimam emisti. Inuicem ego & rogo & exigo, vt non solum quid te, verū etiam quid me deceat, aspicias patiarisq; me in hoc vno tibi eodem animo repugnare, quo in omnibus obsequi soleo. Vale.

C. PLINIVS SATVRNINO SVO S.

Equiris quid agam? quæ nosti, distringor officio, amicis deferuio, studeo interdū, quod nō interdū, sed solū, semperq; facere, non audeo dicere rectius, certe beatius erat te alia omnia, quam quæ velis agere, moleste ferrē, nisi ea quæ agis, essent honestissima. Nam & Reipublicæ suæ negotia curare, & disceptare inter amicos, laude dignissimū est. Prisci nostri contubernium iucundū tibi futurum sciebā, noueram simplicitatem eius, nouerā comitatem: eundem esse, quod minus norā gratissimū, experior, cum tam iucunde officiorum nostrorum meminisse eum scribas. Vale.

C. PLIN. FABATO PROSOCERO SVO S.

Alestrium Tyronem familiarissime diligo, & priuatis mihi & publicis necessitudinibus implicitum. simul militauimus, simul quæstores Cæsaris fuimus. Ille me in Tribunatu liberorum iure præcessit, ego illum in prætura sum consecutus, cum mihi Cæsar annum remisisset. ego in villas eius sepe secessi, ille in domo mea sæpe conualuit. Hic nunc Proconsule prouinciā Beticā per Ticinum est petiturus. Spero, immo confido facile me impetraturū, vt ex itinere deflectat ad te. si uoles vindicta liberare, quos p̄xime inter amicos manumisisti: nihil est q̄ verearis, ne sit hoc illi molestū, cui orbem terrarū circumire, non erit longū mea causa. Proinde nimiam istam

tes: vt ff. de immunitatib⁹. An potius intelligamus Calestrium habuisse liberos postq̄ soboles ciuitati necessaria visa est, ad prole frequentandā premijs atq; inuitamētis opus fuit: tū antelati qui liberos haberēt senioribus liberos nō habētibus. Sic cap. vij. legis Iuliæ de maritadis ordinib⁹, priori ex Coss. fasces sumēdi potestas fuit. Pli. enim vt ad Traianū asserit ab Imperatore vt ipse ius triū liberorū adeptus est: nullos enim legimus liberos Secundū suscepisse. Cōsecutus illū) eodē anno fui prætor quo Calestrius. per ordinē enumerauit dignitates: quo quæq; prius daretur: a Tribunatu enim militū ad Quæsturam, a quæstura ad Tribunatū ple. a tribunatū ad præturā, inde ad Consulatū, mox ad proconsulatū certo quodā instituto procedebant: sed hic omisit Consulatum. in quo multo anre Calestriū præcesserat. Remisisset) cōcessisset posse petere præturā ante annū legitimū. Ticinū) oppidū Insubrię a Leuis & Maricis cōditū, non procul a Pado, distās a Placētia sex & xxx. miliarijs si Straboni credimus, simili vocabulo p̄terfluēs amnis, quē Verbanus lacus exonerat, padū ingreditur. A Plinio dissentiens Eutropius conditū scribit ab Insubribus Boijs, clara sane ciuitas multiplici fortuna nūc mutato nomine Papiā appellatur, vbi omniū liberaliū disciplinarū celeberrimū gymnasiū. Ad te) Comū. Vindicta liberare) iussu eius in verā libertatē constituere. nam vindicta liberari dicuntur serui a prætore vel eo q̄ prætori ius habebat a Vindice seruo seu Vindicio, qui Vitelliorū & Aquiliorū cōiurationē detexit vt innunt Liuius & Plutar. serui a dñis sepe manumitti solent: adeo vt vel in trāsitu manumittantur: veluti cū Prætor aut præses aut procōsul in balineū vel in theatrū eat. inde Caius. ff. xl. de manumif. Nō est inqt oīno necesse, p̄ Tribunali manumittere. itaq; plerūq; in trāsitu serui manumitti solent: cū aut lauādi aut gestandi aut ludorū gratia prodeat prætor aut procōsul legatusve Cæsaris. Ibidē Pauli verba melius in rē nostrā faciunt. apud procōsulē postq̄ urbē egressus est vindicta manumittere possumus sed & apud legatū eius manumittere possumus. vindicta ergo interuētū & autoritate proconsulis. nō enī sat erat seruū liberari a dño nisi autoritas prætoris

omnes qui aliquid a Fisco cōducunt recte, appellātur publicani.

Paulus ibidē) publicani dicunt qui publica vectigalia habēt cōducta. Eodem) amico.

R Equiris) Exponit Saturnino postulanti quid ageret, monetq; remp. curare esse honestissimā rem, ac Priscū gaudet esse officiorū memorē. Distringor) occupor, detineor.

Officio) incertum quo. Amicis deferuio) in agendis causis.

Rectius) quia optima philosophiæ pars est agere negotium publicum, exercere iustitiā: amicis deferuere, & tempora nostra reip. impertiri. Beatius) iucundius. Reipub. suæ) patriæ suæ: erat enī in municipio suo Saturninus. Disceptare) decernere, iudicare. Officiorum nostrorū) beneficiorū susceptorū a nobis.

C Alestrium) Causas explicat veteris amicitie cū Tyronē Proconsule, vt proficiscentem in prouinciā nō uideatur Fabatus Comū reuocare ab itinere recto seruorum liberandorum causa. Necessitudinibus implicitum) vinculis amicitie cōnexū. Militauimus) Tribuni mil. fuim⁹ in Syria. Quæstores Cæsaris cādidi pricipis) qui libris principalibus in Senatu legēdis vacabāt. Tribunatu) plebis, cuius in primo meminit.

Præcessit liberorum iure) nam qui ius trium natorum habebāt in honoribus præcedebāt carē

Argumētū.

Argumētū.

Ticiniana.

Manumissio. vel praesidis vel proconsulis interuenisset. Inde sequitur, Quos proxime inter amicos manumisisti) cuius manumittendi forma talis fuit, ut dominus caput serui aut aliud membrum tenens diceret, Hunc hominem liberum esse volo, & sic eum e manu emittebat. Hoc amplius addit Appianus, fuisse morem Romanis in liberandis seruis de extra apprehensos ad se conuertere, nam manumissio est datio libertatis, & quidam quis in seruitute est manui & potestati suppositus est, & manumissus liberatur a domini potestate. Lege plura de manumissione in institutionibus titulo de libertinis: & lib. vii. Codicis de libertate Latina tollenda. Illi) Tyroni.

Argumentum.

Sua) De recitatione plura dixerit, ac rationes exponit: quibus sint orationes recitandae sicut historiae & carmina, & in tractatu docet quomodo emendanda scripta. imprimis monet iudicio multorum credendum: exemplo Pompeij Secundi, qui iudicio populi multum tribuit. Sua) suo modo: & pro arbitrio suo. Mihi) haec est recitandi ratio Admonere) ab auditoribus. Emendandas) quod consequimur recitando. Historiam debere recitari) testatur Tranquillus. haec antea in usu fuisse: nam tradit Augustum benigne & patienter audisse non tantum carmina & historiam recitantes: sed etiam orationes & dialogos. Non ostentationi) non ad pompam & gratiam praesentium, sed ut sit κίμα μάλα λόγῳ ἢ ἢ κτλ. secundum Thucydidem. Sed fidei veritatis) Lucianus in libello, cui titulus quomodo oporteat historiam scribi, Si aliquam inquit adulationem sumat historia, quid aliud quam pedestris quaedam poesis sit: historiam vero officium & finis, utile quod ex vero solo colligitur, parum de pulchritudine curabit, dum modo absolutam veritatem habeat. historici autem officium unum ut gesta sunt dicere, neque enim historia debet transgredi veritatem. Cur tragœdiâ) concedunt recitandam. Scenâ)

Chorus.

locum in theatro agendis fabulis excitatum: & sicuti tria fabularum genera, ita totidem scenarum tragicum comicum satyricum. Actorum) histrionem. Lyrica) carmina. Chorum) induci chorum in lyricis monstrat Horatii seculare carmen. quod a pueris & puellis in Capitolio cantabatur. in choris iunctim omnes loquebantur quasi voce confusa, & concentum in unam personam reformantes. lege Iulium Pollucem libro quarto quoniam chorum ingrediuntur, & quae essent eius partes. Seneca. xiiij. epistolarum, & eum Macrobius libro primo Saturn. ad verbum secutus, Non vides quam multorum vocibus chorus constet, unus tamen ex omnibus sonus redditur: aliqua est illic acuta, aliqua grauis, aliqua media, accedunt viris foeminae. interponuntur, tibi singularum illic latet. voces omnium apparent, & fit concentus dissonus. de choro dico quae veteres philosophi nouerant in comensationibus nostris plus cantorum est quam in theatris olim spectatorum fuit. Columella. xiiij. ubi chorus canentium non ad certos modos neque numeris praecedunt magistri consensit dissonum quoddam & tumultuosum audientibus canere videtur: at ubi certis numeris ac pedibus velut facta conspiratione consensit atque concinuit, ex eiusdem vocum concordia non solum ipsis canentibus amicum quoddam & dulce resonat, verum etiam spectantes audientesque latissima voluntate permulcentur. Horum) historiae tragœdiae lyricorum. respondet obijciendis. Recepta) comprobata. Cœperit) illa recitare. Nostri) Romani. scribit Suetonius Augustum audiuisse benigne & patienter non tantum carmina & historias recitantes, sed orationes & dialogos. Lectitauerunt) recitauerunt. Dixeris) apud iudices peroraueris, verba sunt aduersariorum. Etiam) conceditis aduerbiu. clarior lectio si reponatur est. Eadem omnia) quae dixeris. Iisdem omnibus) auditoribus. Statim) quia post tempus alia alium auditor cognoscit. Multa inferas) quod fit dum emendamus. Nouos) auditores. legitur etiam alios. scilicet primo habueras. Post tempus) quo poterunt quae probauerat improbare mutata priori sententia. Quam edendi) tanquam diceret, si edenda orationes sunt etiam recitandae, nam recitando publicamus. Satisfaciat) placeat auditoribus. Hoc) ut curam habeat placendi.

Emendatio.

Non ad rationem) ratio non obstat quo minus recitetur. Legor) post omisum opus & me absente. Emendandi) emendatio est quae singula prout ipsa res postulat dirigimus aestimantes vniuersorum scriptorum sententiam diuersam, vel correctio errorum qui per scripturam dictionem sunt auctore Diomede. Pertracto) repeto. & non solum verba sunt emendanda sed numeri & sententiae. Annotanda) emendanda. Pensito) diligenter

verecundiam pone, teque quid velis, consule. illi tam incundum est quod ego, quam mihi quod tu iubes. Vale.

C. PLINIUS CELERI SVO S,

Va cuius ratio recitandi. mihi, quod saepe iam dixi, ut siquid me fugit, ut certe fugit, admonere. Quo magis miror quod scribis fuisse quosdam qui reprehenderent quod orationes omnino recitarem. nisi vero has solas non putant emendandas. A quibus libenter requisierim, cur concedant (si concedunt tamen) historiam debere recitari, quae non ostentationi, sed fidei veritatis componitur: cur tragœdiâ, quae non auditorium, sed scenam & actores: cur lyrica, quae non lectorem sed chorum & lyram poscunt: At horum recitatio usu iam recepta est: num ergo culpandus est ille qui coepit: quanquam orationes quoque & nostri quidam, & Graeci lectitauerunt. Superuacuum tamen est recitare, quae dixeris: etiam si eadem omnia iisdem omnibus, si statim recites: si vero multa inferas, multa commutes: si quosdam novos, quosdam eosdem, sed post tempus adsumas, cur minus probabilis sit causa recitandi quae dixeris quam edendi: Sed difficile est ut oratio dum recitatur, satisfaciat. Iam hoc ad laborem recitantis pertinet, non ad rationem non recitandi. nec vero ego dum recito, laudari, sed dum legor, cupio. Itaque nullum emendandi genus omitto, ac primum quae scripsi, mecum ipse pertracto: deinde duobus aut tribus lego, mox aliis trado annotanda: notasque eorum si dubito, cum uno rursus aut altero pensito, nouissime pluribus recito. Ac si quid mihi credis,

Vale.

examino. Tunc) cum recito. Nam) emendo. Quanto sollicitius intendo) cum quanta maiori sollicitudine & cura sum intentus in recitando respectu auditorum reuerentiae quam in emendando per me aut cum paucis. Reuerentia, pudor, metus) quae omnia insunt mihi recitanti propter auditorum frequentiam. Iudicant) iudicium augent & acuunt. Sic habe) melius intellige sequenti exemplo. Quantumlibet) maxime. Commouereris) timeres, perturbaberis. Agendum) publice causam dicturus. Tunc) cum multi audiunt. Omnia) tua scripta tanquam deteriora. Vtique) praesertim cupis. Scena la-

tunc acerrime emendo. Nam tanto diligentius, quanto sollicitius intendo. Optime autem reuerentia, pudor, metus iudicant. Idque adeo sic habe. Nonne si loquutus es cum aliquo, quamlibet docto vno, tamen minus commoueris, quam si cum multis vel indoctis? Nonne quum surgis ad agendum, tum maxime tibi ipse diffidis? tum commutata non dico plurima, sed omnia cupis? Vtique, si latior scena, & corona diffusior. Nam illos quoque sordidos, pullatosque reueremur. nonne si prima quaeque improbari putas, debilitaris & concidis? Opinor, quia in numero ipso est quoddam magnum, collatumque consilium, quibusque singulis iudicii parum, omnibus plurimum. Itaque Pomponius Secundus, hic scriptor tragœdiarum, si quid forte familiarior amicus, tollendum, ipse retinendum arbitraretur, dicere solebat, Ad populum prouoco: atque ita ex populi vel silentio, vel ad sensu, aut suam, aut amici sententiam sequebatur. Tantum ille populo dabat. Recte, an secus, nihil ad me. Ego enim non populum aduocare, sed certos, electosque soleo, quos intuear, quibus credam, quos denique, & tanquam singulos obseruem, & tanquam non singulos timeam. Nam quod M. Cicero de stylo, ego de metu sentio. Timor est emendator acerrimus. Hoc ipsum quod nos recitatuos cogitamus, emendat, quod auditorium ingredimur, emendat: quod pallem, horrescim, circumspicimus, emendat. Proinde non poenitet me consuetudinis meae, quam utilissimam experior. Adeoque non deterreor fermunculis istorum, ut ultro te rogem, monstres aliquid, quod his addam. Nihil enim curae meae satis est. Cogito quam sit magnum dare aliquid in manus hominum, nec persuadere mihi possum, non & cum multis & saepe tractandum, quod placere & semper & omnibus cupias. Vale.

bat) deferbat iudicio populi. quare Cicero de claris Oratoribus inquit, Tibicen Antigenidas discipulo dixit sane fringenti, ad populum mihi cane & musis. ego Bruto dicenti apud multitudinem, mihi cane & populo. In summa) qui vulgi opinione disertissimi habiti sunt, eosdem intelligentium quoque iudicio fuisse probatissimos crediderim. Recte) faceret. An secus) male tantum iudicio populi tribuendo. Nihil ad me) non pertinet ad propositum nostrum. Certos) doctos viros qui non falluntur iudicio suo. Tanquam singulos) propter summam eruditionem & auctoritatem vnumquemque reuerar. Et tanquam non singulos) tanquam ceterum clarorum virorum. De stylo) sensit. nam libro primo de Oratore, Stylus, inquit, est optimus & prestantissimus dicendi effector atque magister, neque iniuria. nam si subitam & fortuitam orationem commentatio & cogitatio facile vincit, hanc ipsam profecto assidua & diligens scriptura superabit. De metu) quod sit emendator optimus. Hoc ipsum) imaginatio, phantasia. Circumspicimus) frequentiam auditorum, & quod ex vultu oculis nutu manu murmure silentio cognoscimus quid quisque sentiat. Istorum) qui reprehendunt quod omnino orationes recitarem. Aliquid) aliquid aliud emendandi genus. His) a me predictis. Satis) ad emendationem. Dare in manum hominum) publicare. Non) esse.

tior) spectantium ingens numerus. Coroua) multitudo circumstantium. Sordidos) agrestes. Pullatos) atratos, imperitos, lacernatos. Tranquillus) in Augusto, Ac visa quondam pro concione pullatorum turba indignabundus & clamitans, En, ait, Romanos rerum dominos gentemque togatam: ne gocium aedilibus dedit ne quam posthac de cetero paterentur in foro Circouae, nisi positae laceratis togatum consistere. Fabius vi. Imperitis ac saepe pullatae turbae relinquunt. Et secundo, iam collidere manus, terrae pedem incutere, femur pectus frontem cedere, mire ad pullatum circulum facit. Concidis) animo cadis & deficis. Opinor) sic fieri puto. Numero) multitudine.

Omnibus plurimum) respectu omnium est summum. nam si parua multa in vnum contuleris, surgent in maximum cumulum, & Ciceronis testimonio orator vulgi assensu & populari approbatione iudicari solet, itaque nunquam de bono oratore, aut non bono, doctis hominibus cum populo dissensio fuit. id enim ipsum est summi oratoris summum oratorem populo videri.

Pomponius Secundus) cuius vitam scripsisse Plinium seniore supra retulit. Tollen- dum) de tragœdiis suis delendum tanquam minus aptum.

Retinendum) reseruandum in scriptis, veluti opportunum.

Ad populum prouoco) eligo populi iudicium. silentio populi amici sententiam retinebat, assensu vero suam. Populo da-

Pullatus.

Deliberas) Epulū perpetuū Comēfib⁹ pmiserat Canini⁹: sed verebat⁹, ne si summā numerasset reip. pce-
dēte tēpore disperdere: quare exēplo suo monet Secūd⁹ vt se imitei i eo munere: qd patrie donauerat
p alēdis ingenuis. Municipib⁹) Nouocomēfib⁹ colligit em ex lib. i. Caniniū fuisse Comēsem: vbi ad
eūdē scribēs inqt, Quid Comū tuar, meaq; delitiar. Epulū) publicū cibū, hui⁹ Plinianae liberalitatis mētio. ex-
tat Mediolani in marmoreo lapide. Post te) post obitum tuum. vel postq; eam reip. nostrae donaueris. placet
prior sentētia. Salua sit) integra sit: referuet ad hoc, neq; trāsferat ad alia. Nō expedita) nō in prōptu, obscu-
ra, difficilis. Numeres) si nume-
res. Sūmā) ex qua quotānis fiat
epulum. Dilabat⁹) trāseat, diffu-
giat, si qs legatā municipio pecu-
niā in aliam rē q̄ defunēt⁹ voluit
cōuertere citra p̄cipis autori-
tatē nō licet, auctore Iuriscōsul-
to: fit tamē interdū vt ad alia trāf-
eat, pcedēte tēpore, cū nō sit q̄ il-
lā tueat. Ad sacros) ad sacerdo-
tes: q̄ ideo sacri dicti, q̄ sacra &
res deorū curēt. Virg. Cereriq; sa-
crū Polybētē. i. sacerdotē Cere-
ris. Prudēt⁹, O Christi Valeria-
ne facer. Nā qcqd destinātū est
dijs, sacru vocat⁹: vt Plaut⁹ sacros
porcos ad sacrificiū idoneos. Plī.
sacros planos pisces appellatos,
q̄ nunq̄ sint vbi maleficar bestie:
& sacerdotes a sacris dictos q̄
reb⁹ diuinis p̄essent Varro tra-
didit. Fuit igit epulū illud ad res
diuinas cōstitutū, q̄b⁹ die solēni
popul⁹ epulare: erat ideo veren-
dū ne post mortē Caninij tradu-
cere ad sacerdotes. Hi & agros
secūdū Siculū Flaccū habuere: cū
inqt, colligere sacerdotū, itē q̄s virgines habēt agros & territoria. quēdā etiā determinata, & quēdā aliq̄b⁹ sacris
dedicata sunt. an ad sacros. i. mortuos, id qd ex Plī. seniore & Plut. colligit. Neq; obstat q̄ Serui⁹ scribit epulas
hoīm esse, qd & nos fatemur, modo cōcedat eas etiā inter solēnia sacrorū dari. & alioqn Apulei⁹. ix. refert dñm
adiū sacrificales epulas cū sacerdotib⁹ deae cōnitasse. Varro. iij. rei rusticę, Quot⁹ qsq; est ann⁹, q̄ nō videas epu-
lū aut triūphū, aut collegia nō epulari: Sacri itē & Sacrani populi sunt. In codice nō admodū recēti scriptū ad-
notauī de sacro. i. de arario. Vt publice negligāt) timēdū est ne resp. nō curet id, vt solet fieri i oppidis, vbi pu-
blica negligunt, & hincinde occupant. clarior tñ lectio. des agros. i. si reip. agros assignaueris. timēdū est ne ne-
gligant & inculti iaceāt, imo a vicinis occupent tanq̄ publici. nā publica ciuitatū bona solēt negligi & disperdi.

Eliberas) Epulū perpetuū Comēfib⁹ pmiserat Canini⁹: sed verebat⁹, ne si summā numerasset reip. pce-
dēte tēpore disperdere: quare exēplo suo monet Secūd⁹ vt se imitei i eo munere: qd patrie donauerat
p alēdis ingenuis. Municipib⁹) Nouocomēfib⁹ colligit em ex lib. i. Caniniū fuisse Comēsem: vbi ad
eūdē scribēs inqt, Quid Comū tuar, meaq; delitiar. Epulū) publicū cibū, hui⁹ Plinianae liberalitatis mētio. ex-
tat Mediolani in marmoreo lapide. Post te) post obitum tuum. vel postq; eam reip. nostrae donaueris. placet
prior sentētia. Salua sit) integra sit: referuet ad hoc, neq; trāsferat ad alia. Nō expedita) nō in prōptu, obscu-
ra, difficilis. Numeres) si nume-
res. Sūmā) ex qua quotānis fiat
epulum. Dilabat⁹) trāseat, diffu-
giat, si qs legatā municipio pecu-
niā in aliam rē q̄ defunēt⁹ voluit
cōuertere citra p̄cipis autori-
tatē nō licet, auctore Iuriscōsul-
to: fit tamē interdū vt ad alia trāf-
eat, pcedēte tēpore, cū nō sit q̄ il-
lā tueat. Ad sacros) ad sacerdo-
tes: q̄ ideo sacri dicti, q̄ sacra &
res deorū curēt. Virg. Cereriq; sa-
crū Polybētē. i. sacerdotē Cere-
ris. Prudēt⁹, O Christi Valeria-
ne facer. Nā qcqd destinātū est
dijs, sacru vocat⁹: vt Plaut⁹ sacros
porcos ad sacrificiū idoneos. Plī.
sacros planos pisces appellatos,
q̄ nunq̄ sint vbi maleficar bestie:
& sacerdotes a sacris dictos q̄
reb⁹ diuinis p̄essent Varro tra-
didit. Fuit igit epulū illud ad res
diuinas cōstitutū, q̄b⁹ die solēni
popul⁹ epulare: erat ideo veren-
dū ne post mortē Caninij tradu-
cere ad sacerdotes. Hi & agros
secūdū Siculū Flaccū habuere: cū
inqt, colligere sacerdotū, itē q̄s virgines habēt agros & territoria. quēdā etiā determinata, & quēdā aliq̄b⁹ sacris
dedicata sunt. an ad sacros. i. mortuos, id qd ex Plī. seniore & Plut. colligit. Neq; obstat q̄ Serui⁹ scribit epulas
hoīm esse, qd & nos fatemur, modo cōcedat eas etiā inter solēnia sacrorū dari. & alioqn Apulei⁹. ix. refert dñm
adiū sacrificales epulas cū sacerdotib⁹ deae cōnitasse. Varro. iij. rei rusticę, Quot⁹ qsq; est ann⁹, q̄ nō videas epu-
lū aut triūphū, aut collegia nō epulari: Sacri itē & Sacrani populi sunt. In codice nō admodū recēti scriptū ad-
notauī de sacro. i. de arario. Vt publice negligāt) timēdū est ne resp. nō curet id, vt solet fieri i oppidis, vbi pu-
blica negligunt, & hincinde occupant. clarior tñ lectio. des agros. i. si reip. agros assignaueris. timēdū est ne ne-
gligant & inculti iaceāt, imo a vicinis occupent tanq̄ publici. nā publica ciuitatū bona solēt negligi & disperdi.

Comodi⁹) tuti⁹, vt fors & reddit⁹ diu duret. Quingētis milib⁹ nūmū) quingētis sestertijs. hęc erat fors, ex qua
triginta singulis annis, vt mox explicabit, p̄ alimētis ingenuorū redimebant. In alimēta ingenuorū) vt pueri li-
beri, sed egeni alerent: qd lib. i. copiose tractauit. Ingenui autē sūt q̄ libera matre nati, nec postea serui facti sūt.
Iustinian⁹ lati⁹ explicat, Ingenu⁹ inqt, est q̄ statim vt nat⁹ est liber est, siue ex duob⁹ ingenuis matrimonio edi-
tus, siue ex libertinis duob⁹, siue altero libertino, & altero ingenuo. sed & si qs ex matre nascit libera, patre ve-
ro seruo ingenu⁹ nihilomin⁹ nascit: quēadmodū, q̄ ex matre libera, & incerto patre nat⁹ est, quoniā vulgo con-
cept⁹ est. Lōge pluris) maiori precio quingētis milib⁹. erat em mille cētū sestertijs. Actori) curatori. q̄ reip. bo-
na curat, & rationes reddituū imp̄sarūq; facit. Ei⁹ fit mētio. ff. l. titulo de administratione reip. Mācipauī) dif-
traxi, alienauī, facta imaginaria vēditōe reip. nostrę, nullo tamē ab illo precio recepto. Recepti) resumpti ap̄
me ab actore publico. Eūdē) agrū. Vectigali iposito) vt tenerer quotānis tricena millia reip. numerare. Ve-
ctigales agri vocant⁹ q̄ in perpetuū locant⁹ hac lege, vt quādiu p̄ ijs vectigal pēdat, tādiu neq; ipsis q̄ cōduxe-
rint, neq; ijs q̄ in locū eorū successerit auferri eos liceat. Et alibi idē Iuriscōsult⁹ Paul⁹, Agri publici, q̄ in ppetuū
locant⁹ a curatore reip. sine autoritate principali reuocari nō possunt. habet autē horū vectigaliū agrorū pos-
sessor aliqd ius in eis. vnde Vlp. xxx. de legatis, Fundus inqt, municipi vectigalis ipsis municipib⁹ legat⁹ valere
legatū scribit Iulian⁹, quia aliquod ius in eo is q̄ legauit habet. Per hoc) hac ratione & via. Sors) quingēta
millia nummū erāt in tuto, neq; em poterant interire. Incertus) fallax. Vectigali) triginta sestertijs. Lar-
ge supercurrit) longe in reditu excellit. xxx. sestertia, nam maiores fruct⁹ inde colligebant. Dominum) sentit
Paulus q̄ maximos fruct⁹ ex redēptione vectigaliū consequunt⁹: si tanti postea locari nō possint, ea priorib⁹ p̄-
sionib⁹ suscipere cōpelli. Exerceat⁹) excolat. Aliquando plus) nam respectu reddit⁹ nihil amplius donaue-
rat: q̄ q̄ reliquū erat ipsi⁹ dominiū erat, sed hoc aliquanto plus donauerat, si em domin⁹ agrū voluisset alicui
vēdere: minoris vēdidisset reddit⁹ suos q̄ supercurrebāt vectigali, q̄ tot⁹ ager erat obligatus reip. Alia scriptura
fatis probata, nec ignoro melius aliquanto q̄ donasse videor cauisse. scio inquit diligentius prouidisse ne ager
meus negligere, q̄ vt donū videretur tanti quanti est. Infregerit) minuerit. Necessitas vectigalis) necessi-
tas pēdēdi reip. ppetuo. xxx. milia nūmū. Aeternas vtilitates) ppetuā memoriā hui⁹ liberalitatis, cuius vectigū
adhuc extare audio. Muneri suo) vt perpetuo duret. Facultatibus) præsenti vtilitati.

C. PLINIVS CANINIO SVO S.

Deliberas mecum, quemadmodum pecunia,
quam municipibus nostris in epulum obtu-
listi, post te quoq; salua sit. honesta consulta-
tio, non expedita sentētia. Numeres Reipu-
blicę summam, verendum est, ne dilabatur.
Des agros, vt publici negligātur. Equidem
nihil commodius inuenio quam quod ipse feci. Nā p̄ quin-
gentis millibus numum, quę in alimēta ingenuorum, in-
genuarumq; promiseram, agrum ex meis longe pluris acto-
ri publico mācipauī: eundem vectigali imposito recepī. ccc.
millia annua daturus. Per hoc enim & Reipublicę fors in-
tuto, nec reditus incertus, & ager ipse propter id quod ve-
ctigali large supercurrit, semper dominiū a quo exerceas-
tur, inueniet. Nec ignoro me plus aliquanto, q̄ donasse vi-
deor, erogauisse, cum pulcherrimi agri precium necessitas
vectigalis infregerit. Sed oportet priuatis vtilitatib⁹ publi-
cas, mortalibus aeternas anteferre: multoq; diligent⁹ mu-
neri suo consulere, q̄ facultatibus. Vale.

8

Sacri

Epulum.

Ingenuus.

Vectigalis
ager.

Angit) Fanniae valetudinem honestissima causa contractam apud Priscum dolenter fert: ibiq; multa de illius sanctitate, grauitate, constantia enumerat, quantaq; cum ei⁹ matre fuerit sibi amicitia sanctissimis verbis prosequitur, & filiae longiorem vitam precatur. Fannia) quae fuit Heluidij vxor & Thraseae filia. Assidet) officij causa astat. Virgini) Vestali. Affinis) eius Iuniae, nec mirum si sponte assedit. Auctoritate) iussu. Pontificu) q; curabant Vestales. vñ Gelli⁹ lib. primo, Virgo Vestalis simul est capta, & in atriu Vestae deducta, & pontificibus tradita est. Ex atrio Vestae) ex domo Vestalium templo Vestae coniuncta inter Capitolium & Palatium. Discrimine) valetudine. Insident) cōtinuant latēter. Orexis) nausea, vomitus. Iuuenalis, Rabidam facturus orexim: sed is ab eo quod praecedit ad id qd sequitur sum-

Argumen-
tum.
Fannia.

Orexis.

C. PLINIVS PRISCO SVO S.

Angit me Fanniae valetudo. Contraxit hanc dum assidet Iuniae Virgini sponte primum: est enim adfinis, deinde etiam ex auctoritate pontificum. Nam Virgines, cum vi morbi atrio Vestae coguntur excedere, matronarum curae, custodiaeque mandantur, quo munere Fannia dum sedulo fungitur, hoc discrimine implicata est. Insident febres, tuscis increfcit, summa macies, summa defectio, animus tantum, & spiritus viget. Heluidio marito, Thrasea patre dignissimus. Reliqua labuntur, neq; non metu tantum, verum etiam dolore conficiunt. Doleo enim maximam foeminam eripi oculis ciuitatis, nescio an aliquid simile visuris. Quae castitas illi: quae sanctitas: quanta grauitas: quanta constantia: Bis maritum sequuta in exilium est, tertio ipsa propter maritum relegata. Nā cū Senecio reus esset, quod de vita Heluidii libros composuisset, rogatumq; se a Fannia in defensione dixisset, quārēte minaciter Metrio Caro an rogasset: respondit, rogauit: an commentarios scripturo dedisset, dedi: an sciente matre, nesciente. Postremo nullam vocem cedentem periculo emisit, quin etiam illos ipsos libros, quanquam ex necessitate & metu temporum abolitos Senatusconsulto publicatis bonis, seruaui, habuit, tulitq; in exiliu in exilii causam. Eadem quam iucunda, q̄ comis, q̄ deniq; (quod paucis datum est) non minus amabilis, q̄ veneranda erit, ne quam postea vxorib⁹ nostris ostentare possimus: erit a qua viri quoq; fortitudinis exempla sumamus, quae sic cernentes, audientesq; miremur, vt illas, quae leguntur, ac mihi domus ipsa nutare, conuulsaq; sedibus suis ruitura supra videtur. Licet adhuc posteros habeat: quantis enim virtutibus, quātisq; factis assequentē, vt hac nō nouissima occiderit: Me quidē illud etiā adfligit & torquet, quod matrem ei⁹ illam (nihil possum illustrius di-

scia matre. Cedentem periculo) per quam videretur velle imminens periculum vitare. Libros) editos a Senecione de vita mariti. Abolitos) sublatos. dato triumuiris ministerio vt monimenta clarissimorum virorum in foro comburerentur. nam fuit Domitianus, quamuis in principatus initio poeticae studiosus videretur, postea studiis inimicus, primum philosophis vrbe submotis, & Hermogene propter quādam in historia figuras occiso: librarijs etiam qui eam descriperant crucifixis. Publicatis) redactis in aerariū. Exilij causam) Heluidij vitam editā a Senecione. Eadem) Fannia. Comis) faceta. Quod paucis datum est) vt possint simul amari & venerari. Nec erit) nulla mulier postea in vrbe inuenietur. Sic) quemadmodum Fannia. Leguntur) non onumentis literarum celebrantur. Domus) Heluidij liberi. Nutare) minari ruinam. Posteros) siue hac epistola scripta fuerit ante illam ex libro quarto, vbi meminit duas Heluidij filias interiisse, & intelligamus tres liberos duas foeminas & marem, siue tantum marē nomine Veliū Heluidiū, cui Fānia nouerca fuit. Quantis em̄ virtutibus) Sensus est, Licet in familia Heluidij adliuc supersint posteritamen necesse est vt hi summis virtutibus nitantur, ne ista videatur fuisse extrema in sua domo. Nouissima) quae sola ob virtutes post maritum & maiores nominetur. nam vere dici possunt suae domus nouissimi, qui virtute praediti nullos sibi suorum similes reliquerunt. Illam) Arriam admirandam. Illustrius) magis fa-

Paria fa-
cere.

mosum & celebratū. Fœminæ) Fannia. Rursus) quia cū hæc Secundus scriberet ex humanis excesserat Ar-
ria. Hęc) Fannia. Vt reddit) sicut in omnibus virtutibus matrem representat. Auferet) iterum tollet a no-
bis. Nouo vulnere) morte Fannia, & per eam matris interitus recordatione. Rescisso) renouato dolore
Arria. Discerni) cognosci. quia parī charitate certabant. In aduersis) nam relegatarum solatium fuit & re-
uersarū vltor: cū Publiciū Certū Heluidij accusatorē reum peregit. Non feci tamen paria) nō reddidi illis pa-
ria beneficia quæ mihi contulerunt. modus dicendi elegans & circūcisus. Idem in Panegyrico, Solus ergo ad-
huc q̄ pro munere tāto paria ac-
cipiendo fecisti. Nazari⁹, Ambo
benigni ratiocinatores officio
rum paria fecistis. Scæuola de sta-
tu liber. querit qd sit paria face-
re: & post multa, paria facere in-
terpretatur reddere iustas ratio-
nes, & totum debitum soluere.
Callistratus de iure immunitatis
accipit paria fisco fecisse pro sa-
tisfecisse & satisfecisse. Serua-
ri) diutius viuere.

Argumen-
tum.

20

Librum) Quāuis sepius ali-
bi testentur epistolæ Se-
cundi quanta coniunctus
Tacito fuerit amicitia, nulla ta-
men magis vtriusq; familiarita-
tem & cōiunctionem quā ista
recludit, vt & studia & famā cō-
munem habuisse cognoscatur,
seq; totum ab incunte ætate ad
imitandum Tacitum dederit.

Commūtanda) aliter dicen-
da. Eximenda) penitus tollen-
da. Annotationibus) emenda-
tionibus. Librum) quem pari-
ter Tacito miserat emendādum.

Quā me delectat) ista emen-
dandi vicissitudo. Vsq; quaq;)
semper. Insigne) præclarum.

Ætate propemodum) nam
Secundus iunior erat. Nomi-
nis) famę. Parcius) quia dixe-
rat alicuius & non magni nomi-
nis, vt debuisset de Tacito loqui:
sed cum se quoq; complexus es-
set, arrogantia vitandæ gratiæ
vtriusq; facultatem minuit. Fo-
uisse) excoluisse, emendasse. Ti-
bi longo) gaudet Secundus suis
epistolis inferere Virgiliana car-
mina. Hic enim libro. v. inquit,
Primus abit, longeq; ante omnia
corpora Nisus Emicat, hinc lon-

Similitu-
do morū.

go sed proximus intervallo Insequitur Salius. Proximus igitur Tacito Secundus erat in eloquentia, sed lōgo
intervallo. Talis fuit Alcinoi sententia de eo poeta, q̄ futurus erat Virgilio proximus. Inquit enim, Longe erat
a primo quisq; secundus erit. Proximus) propter imitationem tui. non q̄ tunc non essent clariores me. Simili-
tudo naturæ) quæ multum facit ad conciliandam amicitia: nā authore Columella similia similibus faciliora fe-
cit natura: bonū bono aptissimū, & malū malo. & Græcū ad hoc, puerbium ὁμοία χαίρει τοῖς ὁμοίοις πείθει. simi-
lia gaudere similib⁹ natura fecit, Hinc Aruns Tarquinius & Tullia minor ingenio truci breui conuenere. Imi-
tabilis) facilis ad imitandum. Imitādus) imitari dignus. Si quis de studijs sermo) si quis loquitur qui in vrbe
sint eloquentissimi & studiorum amantissimi. Vna nominamur) libro. ix. hunc locum declarat. Narrabat, in-
quit, mihi Cor. Tacitus sedisse Circensibus proximum Equiti Ro. hunc post varios eruditosq; sermones re-
quisisse, Italicus es? an prouincialis? se respondisse, nosti me, & quidem ex studijs. ad hoc illum, Tacitus es, an
Plinius? Nec desunt) sunt in vrbe nostra. Præferantur) præponantur nobis tanquam doctores. Hos
iungimur) vna nominamur. quo autem loco non refert. hoc primus. si doctior te ab aliquibus credor, tunc
me omnium qui sunt in vrbe doctissimum credo: quia te secundum doctum me existimo, quia tua vesti-
gia penitus sequor. tanti facit Taciti doctrinam, latenter tamen innuit se fuisse doctissimos qui tunc erant Ro-
manorum. Testamentis) quibus eadem legata, & pariter ac ex æquo accipimus, nisi aliquis est alterutri

cere, tantæ fœminæ matrem rursus videor amittere, quā
hæc, vt reddit ac refert nobis: sic auferet secum, meq; & no-
uo pariter, & rescisso vulnere adficiet. Vtranq; colui, vtrāq;
dilexi: vtram magis, nescio, nec discerni volebant. Habue-
runt officia mea in secundis, habuerunt in aduersis. Ego so-
latium relegatarum, ego vltor reuersarum: non feci tamen
paria, atq; eo magis hanc cupio seruari, vt mihi soluendi
tempora supersint. In his eram curis, cum scriberem ad te,
quas si deus aliquis in gaudium verterit, de metu nō que-
rar. Vale.

C. PLINIUS TACITO SVO S.

Librum tuum legi, & quam diligentissime po-
tui, adnotaui: quæ commūtanda, quæ eximē-
da arbitrarer. Nam & ego verū dicere assue-
ui, & tu libenter audire: neq; enim vlli patiē-
tius reprehēdunt, q̄ qui maxime laudari me-
rentur. Nunc a te librum meum cum anno-

tationibus tuis expecto. O iucundas, o pulchras vices, quam
me delectat. Qz si qua posteris cura nostri, vsq; quaq; narra-
bitur, qua concordia, simplicitate, fide vixerimus. Erit rarū
& insigne, duos homines ætate, dignitate ppemodū æqua-
leis, nōnullius in literis nominis. (Cogor enim de te quoq;
parcius dicere, quia de me simul dico) alterum alterius stu-
dia fouisse. Equidem adolescentulus cum iam tu fama, glo-
riæq; floreres, te sequi, tibi longo, sed proximus intervallo &
esse & haberi cōcupiscebā. Et erāt multa clarissima ingenia,
sed tu mihi (ita similitudo naturæ ferebat) maxime imitabi-
lis, maxime imitandus videbaris. Quo magis gaudeo, q̄ si
quis de studiis sermo, vna nominamur, q̄ de te loquentibus
statim occurro, nec desunt q̄ vtriq; nostrum præferant. Sed
nos, nihil interest mea, quo loco iungimur. Nā hoc ego pri-
mus, quia tu pxim⁹, quia tu prim⁹, quinetiam in testamētis

nostrum amicissimus, & ideo amiciori maiora legata scribit. Amicissimus) qui alterū alteri pro amicitia præponat. Spectant) tendunt, conueniunt. Suprema iudicia) testamenta, vltimæ voluntates.

PAreo) Cornuto momenti vt infirmitati oculorum consuleret, ordinem vitæ suæ enumerat, & pro galli Argumen-
nis missis cum amico iocatur. Collega) vel in præfectura ærarij, vel in Consulatu: nam vtrunq; magi-
stratum simul gessere. Huc) in Tuscos. sunt qui legant tunc: cum discessi ab vrbe. Tecto vehiculo
inclusus) circumcluso recubans vehiculo, ac si essem in cubiculo. Stylo) compositione, scriptura. Sed absti-

ne) sed tamen abstineo quis dif-
ficult. Auribus) alio legente.
Opaca) aliquantulum inum-
brata, subobscura. Celsus præci-
pit in lippitudinis curatione pri-
mo die loco obscuro cubare, & a
sermone abstinere. Cryptopor-
ticus) latentes porticus in quibz
versor. Inferioribus) inferiori
parte. Tantum vmbra) a dimi-
dio inferiori. Luminis) a dimi-
dio superiori, vbi fenestrarū pars
fuit ad aperta. Balineum) curat
lippitudo secundum Celsum ba-
lineo, vino, quiete, abstinencia.
Custos) qui prohibet ne supra
modum bibā. Te) amicissimo.
Acribus intentis) acutis. Lip-
pis) cæcutientibus, ab oculis la-
chryma distillante.

C. PLINIVS CORNVTO SVO S.

PAreo collega charissime, & infirmitati ocu-
lorum, vt iubes, consulo. Nam & huc tecto
vehiculo vndiq; inclusus, quasi in cubiculo
perueni, & non stylo modo, verum etiam le-
ctionibus, difficulter, sed abstineo, solisq; au-
ribus studeo, cubacula obductis velis opaca,
nec tamē obscura facio. Cryptoportic⁹ quoq; ad opertis in-
ferioribus fenestris: tantum vmbra, quantū luminis habet.
sic paulatim lucem ferre condisco. Balineum adsumo, quia
prodest: vinum, quia non nocet, parcissime tamen. Ita assue-
ui, & nunc custos adest. Gallinā, vt a te missam libenter ac-
cepi, quam satis acribus oculis, quanquā adhuc lippis, pin-
guissimam vidi. Vale.

C. PLINIVS FALCONI SVO S.

Minus miraberis, me tam instanter petisse, vt
in amicum meum conferres Tribunatum:
cum scieris, quis ille, qualisq;. Possum autem
iam tibi & nomē indicare, & describere ipsum,
postquam polliceris. Est Cornelius Minutia-
nus ornamentum regionis meæ, seu dignita-
te, seu moribus: natus splendide, abundat facultatibus, amat
studia, vt solent pauperes. Idem rectissimus iudex, fortissi-
mus aduocatus, fidelissimus amicus. Accepisse te beneficiū
credes, quum propius inspexeris hominem, omnibus hono-
ribus, omnibus titulis (nihil volo elatius de modestissimo
viro dicere) parem. Vale.

C. PLINIVS FABATO PROSOCERO SVO S.

Audeo quidem esse te tam fortem, vt Me-
diolani occurrere Tyroni possis. Sed vt per-
seueres esse tam fortis rogo, ne tibi contra-
rationem ætatis tantum laboris iniungas.
Quinimmo denuncio, vt illum & domi, &
intra domum, atq; etiam intra cubiculū li-
men expectes. Etenim quū a me vt frater diligatur, non de-
bet ab eo, quem ego parentis loco obseruo, exigere officiū,
quod parenti suo remisisset. Vale.

roni Procōsuli, p̄fisceti i Hispaniā. Perseueres) cōserues hāc tuā fortitudinē q̄te. Aetatis) admodū senilis,
Domū) tuā priuatā. Ab eo) a te. Officiū) occurrēdi obuiā in itinere. Remisisset) cōdonasset, nolisset.

ne) sed tamen abstineo quis dif-
ficult. Auribus) alio legente.

Opaca) aliquantulum inum-
brata, subobscura. Celsus præci-
pit in lippitudinis curatione pri-
mo die loco obscuro cubare, & a
sermone abstinere. Cryptopor-
ticus) latentes porticus in quibz
versor. Inferioribus) inferiori
parte. Tantum vmbra) a dimi-
dio inferiori. Luminis) a dimi-
dio superiori, vbi fenestrarū pars
fuit ad aperta. Balineum) curat
lippitudo secundum Celsum ba-
lineo, vino, quiete, abstinencia.

Custos) qui prohibet ne supra
modum bibā. Te) amicissimo.

Acribus intentis) acutis. Lip-
pis) cæcutientibus, ab oculis la-
chryma distillante.

MIn) Indicat Falconi Mu-
nitianum, pro quo impe-
trauerat Tribunatū. esse
vrum dignitate, natalibus, facul-
tatibus & studiis summum. pe-
tisse fortasse coram: nam nō ex-
tant vllæ literæ quibus hunc pe-
tierit. Regionis meæ) transpa-
danæ: erat em̄ Cor. Minutianus
Acilianus Brixienis. Amat stu-
dia) studiosus est. Vt solēt pau-
peres) qui vrgente rerum inopia
student ardentissime, nec vllis vo-
luptatibus illecebris emolliuntur,
sed per ardua quæq; prorūpunt.
ad hoc extat græcum illud elo-
giū, ἡ τῶν πτωχῶν ἐλαχίστη, id est pau-
peres sapientiā fortita est. quā-
doquidem pauperes multis arti-
bus student. & secundum Sene-
cam, immo quotidianam expe-
rientiam, hominem experiri mul-
ta paupertas docet. Iuuen. Saty.
vii. inq; Pauperes ad studia per-
spicaciores. tamē ima plebe quiri-
tem Facundū inuenies: solet hic
defendere causas Nobilis indo-
cti, venit de plebe togata Qui
iuris nodos, & legum ænigmata
soluat. Credes) transferendo in
eum Tribunatum. Propius) me-
lius, familiarius. Titulis) laudi-
bus. Elatius) gloriosius, magni-
ficentius.

GAudeo) Monet Fabatū
vt domi præstolē Tyro-
nis aduētū, neq; i itinere
ei occurrat Tyroni. Calestrio Ty-

Argumen-
tum.

Argumen-
tum.

Pauperes stu-
diosiores.

Argumen-
tum.

Argumen-
tum.

Numidia Quadratilla) Quadratillum nepotē modestissimum tanta reuerentia educauit, vt quoties vel-
let spectare pantomimos siue ludere calculis, iuberet illum abire, quod post mortem auia cum rescisset
Secundus cum magna admiratione, & gaudio rem totam Geminio per epistolam exposuit. Commi-
dia) frequentior lectio habet Numidia. Viridis) robusta, fortis. Compacto) neruoso. Honestissimo testa-
mento) condito suo testamento cum prudentia, vnde maximum retulit honorem. Bessē) duab⁹ tertijs. Ter-
tia parte) assis, id est ex triente: nam bessē & triente vniuersa hæreditas exhauritur. Paruam) non displicet pa-

rum. Nec amandū) nepos Qua-
dratillæ, nec tantum est aman-
dus inter propinquos quos atti-
git sanguine, sed ab alijs etiam.
Propinquos quos attingit san-
guine, nā sunt & aliarū rerū pro-
pinqui, vt ædium, vt agrorum.

Malignorum) maledicorum,
quia lis est cū forma magna pu-
dicitia. Maritus) ducens vxorē.

Si deus annuisset) nam vxor ei⁹
fecit abortum. Auia) Quadra-
tillæ. Delicate) in victu & vesti-
tu. Seuerissime) in morum cu-
ra. Obsequentissime) libentissi-
me. Illa) Quadratilla. Panto-
mimos) omnium gesticularores.

Fouebat effusius) supra modū
horum gesticulationes ample-
ctebatur. Principi) fœminæ) in-
ter primas vrbs fœminas digni-
tate, diuitijs, autoritate. Qua-
dratill) nepos Quadratillæ. Exi-
gebat) permittebat vt spectaret.

Ocio) senij) in illa ætate confe-
cta, qua senibus ocium compe-
tit. Vt fœmina) quæ ciuilib⁹ ne-
gocijs, neq; externis illis distrin-
gitur, quare libentius legerim se-
xus q̄ senij. Calculorum) scha-
corum, vt vulgo dicimus, de qui-
bus Martialis, Insidiosorum si lu-
dis bella latronum Gemme⁹ iste
tibi miles & hostis erit. Ouidius
in arte, Siue latrocinij sub imagi-
ne calcul⁹ ibit: Fac præeat vitreo
miles ab hoste tuus. Reueren-
tia) vt se reueretur. Productis)
theatro assignatis. Commissio-
ne) certamine. Proximis) nu-

Calculus.

Ludi sacer-
dotales.

Pantomimi

per editis. Sacerdotalibus ludis) sacris certaminibus. Tacitus in Nerone, Quia redditus q̄q; scenæ pantomi-
mi certaminibus sacris prohibebantur, eis faciendis præerant ædiles. Dicti autem sacerdotales, & sacri, quod
dijs sacri essent, in quos sic inuehitur diuus Augustinus. Veniebamur nos etiam aliquando adolescentes ad spe-
ctacula, ludibriaq; sacrilegiorum: spectabamus arreptitios, audiebamus symphonicos ludis turpissimis q̄ dijs
deabusq; exhibebantur: oblectabamur cœlesti virgini, & berecynthiæ matri deorum omnium, ante cuius lectū
die solēni lauationis eius, talia per publicum cantabantur a nequissimis scenicis, qualia nec matrem ipsorū sce-
nicorum deceret audire: cur ergo ludi scenici, vbi hæc lasciuia dictitantur, cantant, actitantur, deorū honorib⁹
exhibentur: inter res diuinas a doctissimis conscribuntur? Massiliensis ciuitas Secundum Valerium seueritati cu-
stos acerrima fuit, nullum aditum in Senatu mimis dando, quorum argumenta maiore ex parte superiorū cōti-
nent actus, ne spectandi consuetudo imitandi licentiam sumat. A Luciano tamē in libello Saltationes, hæc ars
pluribus commendatur. Nota historia Titi Latini Rustici, cui cum sæpius in somnis dictum esset in Senatu nū-
ciaret, vt ludi Romani instaurarentur: nec statim paruisset, amisso filio ipse æger, tandem rem in curia exposuit
statim recuperata valitudine: quo cōmot⁹ Senat⁹ quadruplicata pecunia ludos cēsuit instaurari: in qb⁹ poetica
numinū crimina frequētabant, corruptorē pudicitie Iouē turpissimi histriones cantabāt, agebāt, placabāt. Ori-
ginē horū ludorū plurib⁹ refert Liuius, vi. ab vrbe cōdita, & ab sano principio venisse suis tēporibus in vix opu-
lenti regni tolerabilē infantiā. Libertum) mimum. Nepos hoc) dixit hoc Quadratillus. Alienissimi homi-
nes) nullo viculo affinitatis Quadratillæ coniuncti pantomimi. Per adulationis officium) cum vere potius
adularentur Quadratillæ imitando omnia illius. Cursitabant) per hæc monstratur pantomimorū ars: quo-
rum erat in omni ludorū varietate suā operam præstare, nam scenæ seruientes omnes edocti ludos fuerāt: inde
nomen traxisse ab imitatione omnium, πᾶντα enim omnia, & μίμνηται imitatio: namq; idem corpus Herculem

C. PLINIUS GEMINIO SVO S.

Numidia Quadratilla paulo minus octogea-
simo ætatis anno decessit, vsq; ad nouis-
simam valetudinem viridis, atque etiam
vltra matronalem modum compacto cor-
pore, & robusto, decessit honestissimo te-
stamento. Reliquit hæredes, ex bessē ne-
potem, ex tertia parte neptem. Neptem parum noui:
nepotem familiarissime diligo, adolescentem singularem,
nec iis tantum, quos sanguine attingit inter propin-
quos amandum: ac primum conspicuus forma, omneis ser-
mones malignorum & puer, & iuuenis euasit: intra quara-
tum & vicesimum annum maritus, & si deus adnuisset, pa-
ter: vixit in contubernio auia delicate, seuerissime, & ta-
men obsequentissime. Habebat illa pantomimos, foue-
batque effusius, quam principi fœminæ conueniret. Hos
Quadratus non in theatro, non domi spectabat, nec il-
la exigebat. Audii ipsam cum mihi commendaret nepo-
tis sui studia, solere se vt fœminam in illo ocio sexus la-
xare animum lusu calculorum, solere spectare pantomi-
mos suos: sed cum factura esset alterutrum, semper se nepo-
ti suo præcepisse abiret, studeretq;: quod mihi nō amore ei⁹
magis facere, q̄ reuerentia videbatur. Miraberis, & ego mi-
ratus sum. Proximis sacerdotalibus ludis productis in com-
missione pantomimis, cum simul theatro ego, & Quadrat⁹
egrederemur, ait mihi: Scis me hodie primum vidisse saltan-
tem auia meæ libertum. Hoc nepos. At Hercule alienissimi
homines in honorem Quadratillæ (pudet me dixisse honorē
per adulationis officium) in theatrum cursitabant, exula-

designat, & Venerē fœminā repræsētat, & martē regē facit & militē senē reddit, & iuuenē vt in vno referentē Cassiodoro credas esse multos tam varia imitatione discretos. quē etiā diffusius sed cum laude Lucian⁹ refert, & vt alia omittā, dicā tantū barbarum quēdam Romæ vidisse quinq; personas, tot em̄ actus erāt: & admiratū vnū dūtaxat saltatorē omēs sustentatū, vt q nō norat vnū corp⁹ multas aīas habere. Quare Itali nō absurde saltatorē pantomimū appellarunt. Duo eorū genera: aliq scenici, alij mythici. exactū id gen⁹ hominum sapius ab vrbe & frequēter reductū. Mirabant⁹ durat adhuc nescio quid tale nostris tēporib⁹ cū pducunt inter se mi-

tabant, plaudebant, mirabantur: ac deinde singulos gestus dominæ cum canticis reddebant, qui nunc exiguiſſima legata theatralis operæ corollarium accipient ab herede, qui non spectabat. Hæc scripsi, quia soles, si quid incidit noui, non inuitus audire: deinde quia iucundum est mihi, quod ceperam gaudium scribendo retractare. Gaudeo enim pietate defunctæ, honore optimi iuuenis. Lator etiam, quod domus aliquando C. Cassii huius, qui Cassianæ scholæ princeps & parens fuit, seruet domino nō minori. Implebit em̄ illam Quadratus meus, vt decebit, rursusq; ei pristinam dignitatem, celebritatē, gloriāq; reddet, cum tantus orator inde procedet, quantus iuris ille consultus. Vale.

strionica, quā præstiterūt in theatro i honorē Quadratillæ: sic Tacitus theatrales artes scenicas & histrionales appellauit. Corollarium) appendicē id qd addit præter debitū vocabulū fictū a corollis qd actorib⁹ in scena q placuerant dari solitæ forent. Plinius senior Corollarium cœnā Cleopatæ quotidianā dixit, eo q esset tanq su perflua sponſioni centū sestertium cum Antonio duos illos vniones absumptura. Apuleius secundo sui asini, Modo corollarium idoneū compares. i. modo dones aliquod munus idoneum vltra pactā mercedem. Et tertio, Foris puerile obtulit corollarium. Tranſl. Corollaria & præmia alienis quoq; munerib⁹ ac ludis, & crebra & grā dia de suo offerebat. Retractare) renouare. Cassianæ scholæ princeps) C. Cassius Longin⁹ q iuris peritia suc cessit Sabino, & in ea facultate sui tēporis facile princeps natus ex Tuberōnis filia quæ fuit neptis Seruii Sulpi tij, & ideo Proauū suū Seruiū Sulpitiū appellabat: is & Cōsulatū gessit cū Quīto Aterio tēporib⁹ Tiberij: a Nerone cū maxime authoritatis in ciuitate esset expulsus in Sardinia, & a Vespasiano reuocat⁹ diē suū obiit. Mē da inoleuit apud Pōpo. Iuriscō. ff. i. vbi nō a Nerone, sed a Tiberio Cassiū deportatū in Sardinia scribit. q fieri hoc potuit, cū eundē legam⁹ apud Tacitū præfectū Syriæ sub Claudio legū peritia præminētē: priscū morē reuo cātē, regiones exercētē, cura, puiſu, perinde agētē ac si hostis ingrueret: ita dignū maiorib⁹ suis & familia Cas sia ratū, missum sub Nerone ad sedādū tumultū populi: sæpe tūc i Senatu sentētiā dixisse: demū, phibitū ab offi cio exequiarū Poppeæ, & a Senatu motū nullo crimine, nisi q vetustis opib⁹ & grauitate morū pcellerat: obie ctūq; q inter imagines maiorū etiā C. Cassij effigiē coluisset ita inscriptā, duci partiū: & q L. Syllanū ad discor dias sibi assumpsisset, tādē Senatuscōsulto exiliū decretū & i Sardinia deportatū. Implebit) honoribus & fa ma. Et excedet) superabit gloriā Longini. Alia lectio non importuna habet vt decebit. i. vt dignū maioribus suis, & sibi erit. Reddet) restituet. Tāt⁹) tāti nominis. Ille) C. Cassius Longin⁹ iuris peritia excellens.

rantēs, stupētes, subsannātes, cur sitantes viri fœminæq; cum cym balis. Reddebant) repræsēta bant, effigiabāt, imitabantur. au thor est Tranquil. Mimos in fu nerib⁹ solitos reddere omēs de functi gestus. sed inquit in fune re Vespasiani archimimus perso nam eius ferens imitāsq; vt mos est, facta ac dicta viri: interroga tis palam procuratoribus quan ti funus, & pompa constaret, vt audijs sestertium centies, exclā mauit centū sibi sestertia darent, ac se vel in Tiberim proijcerent.

Exiguiſſima legata) parū pe cuniam relictam sibi testamēto

Theatralis operæ) artis suæ hi

Theatra lis ars. Corolla rium.

Cassius Longinus

Pōpo. Iu riscō. loc⁹.

C. PLINIVS RVFO SVO S.

Quātum eruditorū aut modestia ipsorū, aut quies operit & subtrahit famæ. At nos eos tantū dicturi aliqd, aut lecturi timem⁹, q stu dia sua proferunt: quū illi, q tacent, hoc am plius præstent, qd maximū opus silentio re uerent. Expert⁹ scribo, qd scribo. Terētī⁹ Iu nior equestrib⁹ militiis, atq; etiā pcuratiōne Narbonensis

cturi) recitaturi. Proferunt) ostendunt, publicant. Illi) docti. Amplius præstant) plus faciunt. Maximum opus) studia. Terentius Iunior) Terentium Max. Cæsaris in Bithynia procuratorem ex epistola Domitiani coniectare licet. Apud Iosephum inuenio Terentium Rufum cum Tito in oppugnatione Hierosolymarum. Terentium Gentianum Adrianus detestatus est, q ipsum videret diligē a Senatu tanq im peratorem futurum. Terentium Priscum Mart. carmine celebrat tanq poetarum præsidium. Ad Iuniorem lib. ix. & viij. scribit Secundus. Equestribus) q erat honestius q pedestribus. Procuratiōne Narbonensis) fuit procurator Cæsaris in Gallia Narbonensi, Narbonensis prouincia pars Galliarum quæ interno mari alluitur, bracchata ante dicta, amne Varo ab Italia discreta alpiumq; iugis, a reliqua vero Gallia latere septentriona

Quātum) exemplo Te rentij Iunioris Rufum monet quandoq; doctri nam & eloquentiam latere in ha bitu pagano. hospitio enim ab il lo ruri suscept⁹ cum de rebus ru sticis Secundus loqui cœpisset, sta tim sermone vtroq; purissimo a Terentio reuocatus est ad stu dia. Quantum) magum nume rum. Modestia) reticentia, nō iactatio. Quies) secessus. Ope rit) obscurat, incognitum reddit. Dicturi) acturi causas. Le

Argumen tum.

Terētī⁹ Iu nior.

Narbonē sis, puicia.

li Gebēna & Iura agrorū cultu viroꝝ morūq; dignatiōe amplitudine opū nulli puinciarū postferēda. breuiter q; Italia verius q; puincia. in ea Narbon emporiū & ciuitas, vnde illa puincia denominationē accepit. Recepit) secessit ab officijs ciuilib⁹. Paratis) certis & omnino futuris. vel speratis, quos ob virtutes suas assequi sperare potuisset. Prætulit) maluit. His) rebus rusticis & cura familiari. Cœperā) iam loq de his. Ad studia) ad colloquiū studiorū. Tersa) nitida, splēdida limata. Tenet) meminit. in prōptu habet. Athenis) quæ cūctas græcię vrbes doctrina & eloquētia superauit. Quid multa?) dicā. Vt illis) vt in literis verear hos seductos, & q̄si

Paganus
cultus.

rusticos nō min⁹ illis quos noui doctissimos. Seductos) remo-

tos a cognitione vulgi secretos. Nostri) eloquētiæ. Cultu pagano) viliori vestitu. pagan⁹ em militi opponitur, & correlatiua sūnt. Secūsus ad Traianū, Apud me & milites & pagani. Paul⁹. Filius familias miles, similiter vt paganus. Vlp. Videtur iure militari fecisse testamentum, qui cū esset paganus fecit testamentum, mox militare cœpit. Scæuola pariter, Miles si dum paganus erat fecerit testamētum. Iuue. vltima Saty. Contra paganos possis q; vera loquentem Contra fortunā armati. Trāquil. i. Augusto, Admissa paganorū turba apud milites. Et i Galba. Ibi equites qb⁹ mandata cædes erat cum p publicum dimota paganorum tur-

ba equos adegissent. Vegeti⁹, Nam si doctrina cesset armorum, nihil paganus distabit a milite. paganus igitur erit, qui non militat. interdum paganus pro rustico & vulgari sumitur, vt apud Ciceronem pro domo sua: quod etiam Macrobius in Satur. interpretatur. ad hæc Vlpianus, inquit, Diuus Marcus facultatem dedit ingrediendi, tam in Cæsaris, quā Senatorum & Paganorum prædia volentibus fugitiuos ingre. Fortasse dictus pagan⁹ a pagis vrbis, quā Dionysius in antiquitatibus scribit in pagos, hoc est regiones diuisas: siue a pagis, id est vicis. Diuinarum literarum scriptores paganos vocāt omnes extra cultum Christianę fidei tanquam extra militiam veri dei, neq; veris initiatos militijs. Vt in castris) vt multi sunt in castris vestitu a militia alieno, tamen fortissimi sunt: ita in literis multi sunt obfiti panno, & tamen eruditissimi. Cinctos) expeditos, paratos. Armatos ardentissimo ingenio) duo miscuit, militiā & doctrinā, & quanquam cinctos & armatos transferri possint ad posterius: tamen melius est vt militiam respiciant, & ardentissimo ingenio doctrinam, vt aliquid proprii vniciq; assignetur.

Argumen-
tum.

NVper) morbo amici scribit se admonitū, dū sum⁹ infirmi nullis nos vitijs detineri. quare hortat se & Maximū vt tales velit esse sani, quales infirmi se futuros spondent. Langor) morbus, mala valitudo. nōs, moraliter. in quibusdā exemplaribus abest Græca dictio, qd non improbo. verum si legerim⁹ in nōs langor, id est ecetica febris: quæ quia diutius durat, maxime molesta est, tunc lectio melius procedet. Et satis habet quantulumcunq; contentus est paruo minimoq;. Vt relicturus) tanq; omnia mox sit morte relicturus. Hominem) moriturum. Malignis) obtreçantibus.

Alitur) gaudet. Summa) maxima. Euadere) sanitatē recuperare. Destināt) constituit, voto præsumit. Qd) viā recte viuēdi.

Philoso-
phus

Philosophi) nam philosophia medet animis, inanes solitudines detrahit, pellit timores, a cupiditatib⁹ liberat. Plurib⁹ voluminib⁹ M. Tulli⁹ in Thufculanis librorū multitudine a philosophis conscriptorū notat. Et Lucianus in suis dialogis. Tales) temperati, boni.

provinciæ integerrime functus, recepit se in agros suos, paratisq; honoribus tranquillissimum ocium prætulit. Hunc ego inuitatus hospitio, vt bonum patrem familię, vt diligētem agricolam intuebar: de his locuturus, in quibus illum versari putabam & cœperam, cum ille me doctissimo sermone reuocauit ad studia. Quam tersa omnia! quam Latina! quam Græca! Nam tantum vtraq; lingua valet, vt ea magis videatur excellere, qua cum maxime loquitur. Quātum ille legit! quantum tenet! Athenis viuere hominem, non in villa putes. Quid multa! auxit sollicitudinem meam, effecitq; vt illis, quos doctissimos noui, non minus hos seductos, & quasi rusticos verear. Idem suadeo tibi. Sunt em vt in castris, sic etiam in literis nostris plures cultu pagano, quos cinctos & armatos, & quidem ardentissimo ingenio, diligentius scrutatus inuenies. Vale.

C. PLINIUS MAXIMO SVO S.

NVper me cuiusdam amici langor admo-
nuit, optimos esse nos, dum infirmi sumus. Quem enim infirmum aut avaritia, aut libido sollicitat: non amoribus seruit, nō appetit honores, opes negligit, & quātulumcunq; vt relicturus, satis habet: tūc deos, tunc hominem esse se meminit: inuidet nemini, neminem miratur, neminem despicit, ac ne sermonibus quidem malignis, aut attendit, aut alitur, balinea imaginatur, & fonteis. Hæc summa curarum, summa votorum, mollemq; in posterum, & pinguem si contingat euadere, hoc est innoxiam, beatamq; destināt vitam. Possum ergo, quod pluribus verbis, pluribus etiam voluminibus philosophi docere conantur, ipse breuiter tibi, mihiq; præcipere, vt taleis esse sani perseueremus, quales nos futuros profitemur infirmi. Vale.

ET mihi) Quærit a Sura an verè sint apparitiones, quæ græce phantasmata dicuntur, & exemplo Curtij ARGV. Phantasma Ruffi, ac Athenodori philosophi: postremo suorum confirmat esse vera. sed dum quærit, amicum do- cet. Perquam) maxime. Esse phantasmata) an proculdubio sint apparitiones, & visiones umbrarum. iogenes, Plutarchus, Suidas, & Macrobius tradunt phantasmata esse cum inter vigiliam & aduſtam quietē, in quadam (vt aiunt) patria ſomnij nebula adhuc vigilare ſe exiſtimans, qui dormire vix cœpit, irruentes in ſe, vel paſſim vagantes formas, & a natura ſeu magnitudine ſeu ſpecie diſcrepantes, variasque tempeſtates rerum

C. PLIN. SVRAE SVO S.

T mihi diſcendi, & tibi docendi facultatem ocium præbet. Igitur perquam velim ſcire, eſſe phantasmata, & habere propriam figuram, numeq; aliquod putes: an inania, & vana ex metu noſtro imaginem accipere. Ego vt eſſe credā, in primis eo ducor, quod audio accidiffe Curtio Rufo. Tenuis adhuc & obſcurus obtinenti Africam comes hæſerat. inclinato die ſpatiabatur in porticu. Offertur ei mulieris figura, humana grandior pulchriorque: perterrito Africam ſe futurorum prænunciam dixit. iturum enim Romam, honoresq; geſturum, atq; etiam cum ſummo imperio in eandem prouinciā reuerſurum, ibique moriturum. Facta ſunt omnia. Præterea accedenti Carthaginem, egredientique nauem: eadem figura in litore occuriſſe narratur. Ipſe certe implicitis morbo, futura præteritis, aduerſa ſecundis auguratus, ſpem ſalutis, nullo ſuorum deſperante, proiecit. Iam illud, nonne & magis terribile, & non minus mirum eſt, quod exponam vt accepi: Erat Athenis ſpatioſa & capax domus, ſed infamis & peſtilens: per ſilentium noctis ſonus ferri, & ſi attenderes acrius, ſtrepitus vinculorum longius primo, deinde proxi-

vellætas, vel turbulentas cernit, cui ſententiæ videtur accedere Ovidius more ſuo fingens phantasmata eſſe filium ſomni. nam lib. xi. inquit, Regibus hi ducibusq; ſuos oſtendere vultus Nocte ſolent: populos alij plebemq; pererrant. Alij phantasma voluerunt eſſe oſtentum prodigioſum: phantasia vero impreſſionem formæ in animo. M. Tullius phantasma viſum vocavit, quoties opus ei hoc nomine fuit. Deducit autem ἀπὸ τοῦ φαντάσμαι, quod eſt appareo. Ariſtophanes etiam pro decipio uſurpavit. Eſſe phantasmata) Lucretius lib. iij. multis explicat eſſe phantasmata, & volitare vltro citroq; per auras quædam ſcilicet tenuiſſimas omnium formarum exuias: & Philoſtratus refert Apollonio, & ſocius lucente noctu, Luna Lamię phantasma occuriſſe, mō in hanc, mō in aliam figuram ſeſe conuertentem, quandoque ab oculis repente evaneſcentem: Apolloniū autem quidnam id eſſet q̄primū nouiſſe grauibꝯq; verbis & conuicioſis illud increpuiſſe ſocios, vt idem facerent. hortatum id eñ

contra huiuſmodi inuaſiones optimum ſciebat eſſe medicamentum. cuius dictis cum paruiffent comites, ſtridens phantasma celeriter tanq̄ idolū aufugiſſe. At Lucianus in Philopſeudo cū plurimorum teſtimonio diſſerat eſſe phantasmata, demū more ſuo hanc opinionem damnat. Propriā) vt vnumquodq; phantasma ſuā figuram habeat, neq; pro arbitrio poſſit aliam ſumere. Numen) deum. Inanem) æra in corpore. Cicero de Finibus, inanes imagines idola vocat. Vanam) falſam. Ex metu noſtro) pro vt timeamus ita credamus vidiſſe, quæ non vidimus. nam metus falſas oculis noſtris imagines plerunq; obijcit. Eſſe) phantasmata. Curtio Rufo) de origine Quinti Curtij Ruſi, quem gladiatore genitū quidam prodidere: neq; falſa prompſerim, & vera exequi putet: poſtq̄ adoleuit, ſectator Quæſtoris, cui Africa obtigerat, dum in oppido Adrumeti vacuis per medium diei porticibus ſecretus agit: oblata ei ſpecies muliebris vltra modum humanum, & audita eſt: Vox tu es Ruſe, qui in hanc prouinciā pro Conſule venies: tali omine in ſpem ſublatus, digreſſusq; in urbem, & largitione amicorum, ſimul acri ingenio Quæſturam, & mox nobiles inter candidatos Præturam Tiberij principis ſuffragio aſſequitur: cum hiſce verbis Imperator dedecus natalium eius velauiffet. Curtius Ruſus videtur mihi ex ſe natus: longa poſt hæc ſeneſcētia, & aduerſus ſuperiores triſti adulatione, arrogans minoribus, inter pares diſſicilis, conſulare imperium, triumphī inſignia: ac poſtremo Africam obtinuit: atq; ibi deſunctus fatale præſagium impleuit. Lego in fide digno exemplari hiftoriam de geſtis Alexandri compoſitam a Q. Curtio Rufo, qui inibi fatetur ſe fuiſſe ſub Veſpaſiano quantum coniectura aſſequi poſſumus. Tenuis) pauper. Obſcurus) inco- gnitus, quia obſcuro loco natus. Obtinenti) Quæſtori. Comes) aſſecla. Inclinato die) iam vergente ad veſperam, ſecus tamen Tacitus. nam ad medium diei ſcripſit. Perterrito) Curtio ob viſum. Se Africam) Se eſſe Africam, quæ ſub imagine mulieris apparuiſſet. Tradit Plin. lib. vij. in Africæ ſolitudinibus hominū ſpecies obuias ſubinde fieri, momentoque evaneſcere. Hæc & talia ex hominum genere ludibria ſibi nobis miracula ingenioſam feciſſe naturam. Prænunciam) vatem. Cum ſummo imperio) cum Proconſulari poteſtate, vbi triumphalia inſignia adeptus. nam in agro Machaico recluſerat ſpecus quærendis venis argenti, vnde tenuis fructus nec in longum fuit. At legionibus cum damno labor erat fodere riuos, quæque in aperto grauia humum infra moliri quis ſubactus miles: & quia plures per prouincias ſimilia tolerabantur, componit occultas literas nomine exercituum præcantū Imperatorem, vt quibus permiſſurus eſſet exercitus, triumphalia ante tribueret. Accedenti) Curtio ab urbe proficiſcenti cum ſummo imperio. Carthaginem) veterem. Implicitis morbo) poſt aliquod tempus. Futura) mortem. Præteritis) proſperis quæ vera fuerat expertus. Aduerſa) obitum. Secundis) ex rebus proſperis. Illud) faciū. Idolū) vmbroſa imago phantasia corporis quædā vmbra diuerſifor- mis, nā Hammonius idolū inquit a corpore vmbroſa deſluxio aut apparitio vmbroſa ſimilitudo aut phantasia

Curti^o Ruſus.

corporis umbra quædam aerea secundum Bacchyliden. Scire autem debemus quod phantasmam corporum præbet intuentibus non substantiâ veram. Idolon deducitur ἰδωλον, appareo aut assimilo. similitudo enim corporis alicuius est idolum, quod Fulgentius dictum autumat quasi idodynin, id est speciem doloris, dum verbi derivationem narrat a se fabulæ conatur accommodare. Squalore confectus) immunditia & fœtore confectus.

Promissa) longa, protensa. Horrenti) impexo. Compedes) quibus pedes continentur. Dura) graues vel dire, acerbæ. Morbus sequebatur vigiliam) ex nimia vigilia morbum contrahebant domestici. Interdium) per

diem. Inerrabat) obuersabatur, in secunda lectione fuit, inhærebat. Longior) magis perpetuus & assiduus. Causis timoris) idoli viso tantum per noctem. Legitur etiam longinquioris) causa timoris timor erat. Timor conceptus ex spectaculo idoli causa bat longiorē timorem. nā postquam imago illa recesserat, adhuc tamen restabat domesticis timor.

Damnata solitudine) neglecta sola sine ullis inquilinis. Proscribatur) hæc scripta in tabella proponebantur. Seu) legitur si.

Athenodorus

Athenodorus Tarsensis stoicus philosophus in signis acri ingenio vir secundum Lucianum Augusti Cæsaris præceptor, cuius scripta ad Octaviā Augusti sororem citat Plutarchus cum sciret Augustum ad res venereas propiorē iubere quascūque libuisset feminas curru intro ad se deduci, quas ipse solus educeret, & forte occurrisset amico cū vxore admodum tristi, quod ea pariter ad cubiculum Imperatoris deducenda foret: iussit utroque bono animo esse, ipseque promuliere ensem manu tenens currum ingressus (nullo enim vidente feminæ currum ascendebant) adoperto vehiculo ad Augustū deducitur, quem vela detegentē, repente gladio adortus, his quidem verbis, Deinde non times, ne aliquis hoc pacto te trucidet: quo tamen facto nihil in eū Augustus excanduit, sed magis de cætero continentior, gratias admonitori retulit. Fuit & Athenodorus Solensis Zenonis discipulus, & alius Rhodius, qui de arte scripsit. Titulum) propositam vendendi vel locandi inscriptionem. Lucianus in Philopseudo ubi hanc rem

fere per eadem recitat, non Athenodorum Athenis hoc fecisse, sed Arignotum pythagoricum Corinthi in domo Eubandæ recenset. Precio) quod erat vile respectu magnitudinis domus. Suspecta) ne mali quid inesset, cum tam paruo proponeretur. Omnia) quæ noctu videbantur. Tanto magis) utpote philosophus intelligendi cupidus an vera essent, & causas huius mali cognoscendi. Sterni) parari torum. Pugillares) cæratas tabulas. Stylum) ferreum ad scribendum in pugillaribus. Interiora) secretiora domus. Oculos) ne aliud agere mentem cogerent oculi: ideoque lucubrantēs silentium noctis: & clausum cubiculum, & lumen vnum velut rectos maxime teneat, omnia, quæ impediunt, vincat intentio, quam si tota mente in opus ipsum direxeris: nihil eorum quæ oculis vel auribus incurant, ad animum peruenit: inde libro octauo Secundus inquit, Oculi eadem quæ mens vident, quoties non vident alia: nec immerito a Plinio seniore cor hominis dicuntur. Vacua) ociosa, non occupata in alia re. Audita) iam prænarrata. Initio) cum primum cepit lucubrare. Concuti) concutiebatur. Sic sequentia infinitiua pro indicatiuis. Ille) Athenodorus. Obfirmare) obdurare. Prætendere) opponere ne tumultum aduentantis idoli audiret. Sunt tamen exemplaria in quibus non legitur auribusque manum prætere, sed auribusque prætere, scilicet animum prætere auribus, & magis credere animo quam auribus. Crebescere) in maius crescere. Stabat) illa effigies pedibus inhærebat. Digito) manu. Hic) Athenodorus. Cæris & stylo) scripturæ, lucubrationi. Idē)

mo reddebatur, mox apparebat idolo, senex macie & squalore confectus, promissa barba, horrenti capillo, cruribus compedes manibus catenas gerebat, quatiebatque: inde inhabitantibus tristes diræque noctes per metum vigilabantur: vigiliæ morbus & crescente formidine mors sequebatur. Nam interdium quoque quanquam abscesserat imago, memoria imaginis oculis inhærebat. longiorisque causa timoris timor erat. Deserta inde & damnata solitudine domus, totaque illi monstro relicta: proscribatur tamen seu quis emere, seu quis conducere ignarus tantum mali vellet. Venit Athenas philosophus Athenodorus, legit titulum, auditoque precio, quia suspecta vilitas, percunctatus, omnia docetur, ac nihilominus, immo tanto magis conducit: ubi cepit aduersperascere, iubet sterni sibi in prima domus parte, poscit pugillares, stylum, lumen: suos omnes in interiora dimittit, ipse ad scribendum, animum, oculos, manum intendit, ne vacua mens audita simulacra & inanes sibi metus fingeret. Initio, quale ubique silentium noctis, deinde concuti ferrum, vincula moueri: ille non tollere oculos, non remittere stylum, sed obfirmare animum, auribusque prætere: tum crebescere fragor, aduentare etiam, ac iam ut in limine, iam ut intra limen audiri: respicit, videt, agnoscitque narratam sibi effigiem: stabat innuebatque digito similis vocanti: hic contra, ut paululum expectaret, manu significat, rursusque ceris & stylo incumbit: illa scribentis capituli catenis insonabat: respicit rursus idem, quod prius innuentē: nec moratus tollit lumen. & sequitur. Ibat illa lento gradu quasi grauis vinculis. Postquam deflexit in aream domus, repente dilapsa deserit comitem, desertus herbas & folia concerpta signum loco ponit. Postero die adit magistratus, monet, ut illum locum effodi iubeat. Inueniuntur ossa inserta catenis & implicata, quæ corpus æuo terraque putrefactum nuda & exesa reliquerat vinculis: collecta publice sepeliuntur: domus postea rite

vt ad se veniret. Delapsa) deorsum euanescent. Deferit comitem) solum reliquit Athenodorum. Concerpta) in vnum coaceruata. Loco) quo defugerat. Magistratus) Atheniensium praefectos. Vinculis) circumdata. Publice) impensa publica. Conditis) tumulatis parentatis. Manibus) Secundum Plutarchum manes Manes sunt dii terrestres, & vocari manes ait post sepulcra facta, illo tempore scilicet quo de alijs recedentes corporibus nondum in alia transierunt: innoxios, & quia non sint boni per antiphrasin dictos a mane, quo quid melius? Marcellus deos manes bonos & prosperos appellari voluit a mane q̄ melior mors sapientibus q̄ vita probetur. inde immanes non bonos.

conditis manibus caruit. Et hec quidem affirmantibus credo: illud affirmare alijs possum. Est libertus mihi, Marcus, non illiteratus, cum hoc minor frater eodem lecto quiescebat. Is visus est sibi cernere quendam in toro residentem, admoventemq̄ capiti suo cultros, atque etiam ex ipso vertice amputantem capillos. Vbi illuxit, ipse circa verticem tonsus, capilli iacentes reperiuntur. Exiguū temporis medium, & rursus simile aliud priori fidem fecit. Puer in paedagogio mistus pluribus dormiebat, venerunt per fenestras (ita narrat) in tunicis albis duo, cubantemq̄ detonerunt: & qua venerat, recesserunt. Hunc quoq̄ tonsus, sparsosq̄ circa capillos dies ostedit. Nihil notabile secutum, nisi forte, quod non fui reus: futurus, si Domitianus, sub quo haec acciderunt, diutius vixisset. nam in scrinio eius datus a Caro de me libellus inuentus est, ex quo cōiectari potest, quia reis moris est submittere capillum, recisos meorum capillos depulsi, quod imminebat periculi signum fuisse. Proinde rogo eruditionē tuā intendas. Digna res est, quā diu multumq̄ consideres: ne ego quidem indignus, cui copiam scientiā tuā facias. Licet etiam vtrāq̄ in partem, vt soles disputes: ex altera tamen fortius, ne me suspensum incertumq̄ dimittas, cum mihi consulendī causa fuerit, vt dubitare desinerem. Vale.

nio eius) in armario arcanorum Domitiani scriptorum. Vel in crinem eius) sicut passim habetur, q̄ scilicet Carus Secundum accusasset tanquam raritati capillorum Imperatoris illuisset: nam Domitianus auctore Tranquillo caluitio offendeatur. Submittere) in longitudinem dimittere: olim enim viri non habebant comam, sed breuibus admodum capillis contenti, nisi tantum in merore: tunc barbam & capillum promittebant. Recisos capillos) Suidas tondere capillos de vertice vult portendere detrimentum rerum: sic capillum decidere magnum periculum. Meorum) puerorum. Depulsi) euitati morte Domitiani. Intendas eruditionem) cum sis eruditus, diligenter & acriter pensites. Scientiā) non improbo sententiā. Altera) qua negabis esse phantasmata.

C. PLIN. SEPTITIO SVO S.

Is quosdam apud te reprehendisse tanquam amicos meos ex omni occasione vltra modum laudem. Agnosco crimen, amplector etiam. Quid enim honestius culpa benignitatis? qui sunt tamē isti, qui amicos meos melius norint? Sed vt norint quid inuident mihi foelicissimo errore? vt enim non sint tales quales a me praedicantur: ego tamen beatus quod mihi videntur. Igitur ad alios hanc sinistram diligentiam conferant: nec sunt, parum multi, qui carpere amicos suos iudiciū vocant: mihi nūquam persuadebunt, vt meos amaria me nimium putem. Vale.

peccato, si tamen peccatum est, ego sum foelicissimus. Vt) quis. Tales) tanta digni laude. Sinistram) malā, iniquam. Nec sunt parum multi) inueniuntur plurimi, Seneca dixit parum bene. Conferant) transferāt. Car

At Festus, Manes inquit dii ab auguribus vocabantur, q̄ per eos omnia manare credebant, eosq̄ deos superos inferosq̄ dicebant. Apulei⁹ vero, Cum incertum est vtrū lar sit an larua, nomine manem, deum nūcupant: & honoris gratia dei vocabulum additū est. Tacitus Mannum Tuitionis dei filium refert. Rite) sacrorum more, & factis iustis. Marcus) nomen seruis consuetum. Perfi⁹, Marcus, Dama. Frater) Marci.

Is) frater Marci. Admoventē) appropinquantem. Cultros) rarios. Illuxit) dies aduenit. Iacentes) in lecto sparsos. Exiguū temporis mediū) id est non multo post. Simile) factum. Paedagogio) membrum est paedagogium Paedagogium domus, in quo serui commorantur: hic pro cubiculo seruorum. Sunt tamen qui legant paedagogio in eundem sensum. In tunicis albis) induti tunicis candidis.

Secutum) mihi per haec. Futurus) reus omnino. Libellus) accusatio. Datus a Caro) porrecta Domitiano a Metio Caro delatore aduersum me. In scri

Is) Notabant Secundum ARGV. nonnulli quod amicos suos ex quantalibet occasione supra modum laudaret: quare per Septitium intellecta respondet neminem magis cognoscere suos q̄ se. Neq̄ peccare dum maxime amat quos amados putat. Reprehendisse) me. Agnosco crimē) intelligo errorem meum si tamen error est. Amplector) libenter in hoc pecco. Culpa benignitatis) peccare quod nimium benignus sis. Melius norint) quā ego nouerim, & ideo dicant me illos nimium commendare. Foelicissimo) qui tales amicos habeam vel putem habere: an poti⁹ foelicissimo errore quo

pere) vellicare, notare. Iudicium) quod ostendentibus causis dignoscitur, quamvis re vera non sit iudicium, sed odium & malevolentia.

ARGV.
Montanus
Pallas

Ridebis) Epitaphium in Pallantis sepulcro, tanquam minimis honorificum, apud Montanum indignatur: postremo deridet & negligit. Curtius Montanus Senator, cuius ventrem Iuuenalis exagitat. Tiburti na) quæ ab urbe Tibur ducit. Lapidem) miliarium: nam antiquitas per certa spatia lapidibus erectis mi

liaria signabat. Pallantis) qui seruus deinde Claudij Cæsaris libertus tantum gratia valuit apud principē, ut ipso & Narcisso impellentibus Appium Syllanum nobilissimū iusserit interfici, Domitium Nerone adoptauerit. erat autem obstrictus Agrippinæ, ut conciliator nuptiarum, & mox stupro eius illigatus. huic quia repertor relationis fuisset de pœna faminarum, quæ seruis coniungerentur, ut Cæsar ediderat, prætoriam insignia, & ceteris quinquagies sestertium censuit Consul designatus Barea Soranus: additū a Scipione Cornelio grates publice agendas ei, qui regibus Arcadiæ ortus veterrimam nobilitatem vsui publico postponeret: seque in ter ministros principis haberi sineret. Aseueravit Claudius contentum honore Pallantem intra priorem paupertatem subsistere. & fixum est ære publico Senatus consultum, quo libertinus sestertij ter millies possessor, antiquæ parsimonie laudibus cumulare:

verum cum sub Nerone tristi arrogantia modum liberti egressus odium sui moueret, primo a rerum cura, qui bus a Claudio impositus, velut arbitrum regni agebat, demouetur, ferebaturque digrediēte eo: magna persequē tium multitudine non absurde dixisse Neronem ire Pallantem ut eiuraret, sane pepigerat Pallas, ne cuiusque facti in præteritum interrogaretur, paresque rationes cum republica haberet. creditum postea est a Nerone veneno sublatum, quod immensam pecuniam longa senectute detineret. Hunc Plinius senior locupletissimum Claudij principatu se vidisse testatur. & Iuuen. in transitu monstrat, Ego possideo plus Pallante & Licinis. Patronos) Claudium & Agrippinam. Ornamenta prætorij) ius ferendorum insignium, quæ Prætoribus concessa fuerant. Cuius honore) habito a Senatu. Contentus) spreto sestertij centumquinquaginta. Sic enim aseueravit Claudius. A fortuna) quæ indignis maxima quæque tribuit. Iudicio) quo digna dignis redduntur. Titulus) epitaphium honorificum. Plin. naturam terræ describens, Etiam inquit monumēta ac titulos gerit, non me prorogans nostrum, & memoriam extendens contra æui breuitatē. Mimica) histriónica, ridicula, ut quidā ex fide antiqui codicis legendū putant, cū in vulgatis esset, Inimica) repugnantia, iniusta, absurda. quid si mimica pro inimica deridicula videlicet & urbana. Cænum) vilissimos homines & extremæ conditionis. Abijcerentur) disperderentur. Sanior lectio quæ adijcerentur. Ille furcifer) Pallas, qui seruus in furto aut eiusmodi aliquo flagitio deprehensus fuerat, aut improbitatis scelere conuictus duplex lignum quod currui subijcitur, & cui temo affigitur attollere iuebatur, & intuentē vicinia circumferre, ut fidem in posterum ei non haberent, & ab eo tanquam infido cauērent: ideo furcifer appellabatur a latinis. Quod enim Græci *σαῦρον*, hoc Romani furcam nominant. Hæc Plutarchus in Quest. & Coriolani vita. Recipere) ornamenta prætorij cum esset indignissimus. Recusare) sestertium centū quinquagies tanquam modestus cū esset rapacissimus. Atque etiam) illa est ausus prodere, & monumento inscribere. Moderationis) dum intra priorem paupertatem se subsistere contentatur. Hoc igitur epitaphio motus Secundus illud Senatusconsultum adiit, quod reperit adeo copiosum & effusum, ut in illo titulo visus fuerit Pallas parcissimus. Sati) melius est. Huc felicitatis) ad tantam fortunam si legimus huc felicitate. sic interpretaberis. Huc) ad hunc honorem. Felicitate) fortuna fauente.

Furcifer.

ARGV.

Torqueor) dolet impedita Iulij Gætoris studia morte discipuli summæ indolis: sequefatetur quamvis in secessu a rusticis occupari, interdum tamen studere: verum sentire quod male scribat ex comparatione veterum, tametsi Genitor sua scripta summo oratori compararet.

Quid) cur vel qui, id est quomodo, tanquam diceret satis est mihi exploratum. Huc) in Tu-

C. PLIN. MONTANO SVO S.

Ridebis, deinde indignaberis, deinde ridebis, si legeris: quod nisi legeris, non potes credere. Est via Tiburtina intra primum lapidem (proxime adnotauimus) monumentum Pallantis, ita inscriptum, Huic Senatus ob fidem, pietatemque erga patronos ornamenta prætorij decreuit, & sestertium centies quinquagies: cuius honore contentus fuit. Equidem nunquam sum miratus, quæ sapius a fortuna, quam a iudicio proficiscerentur. Maxime tamen hic me titulus admonuit, quam essent mimica & inepta, quæ interdum in hoc cœnum, in has sordes abiicerentur: quæ denique ille furcifer, & recipere ausus est, & recusare, atque etiam, ut moderationis exemplum posteris prodere. Sed quid indignor? Ridere satius est, ne se magnum aliquod adeptos putent, qui huc felicitate perueniunt, ut rideantur. Vale.

C. PLIN. GENITORI SVO S.

Torqueor quod discipulum, ut scribis, optime spei amisisti, cuius & valetudine & morte impedita studia tua quid nesciam: cum sis omnium officiorum obseruantissimus, cumque omnes quos probas effusissime diligas, Me huc quoque urbana negocia perse-

scos. Urbana) molesta quæ solent in vrbe tractari. Iudicem aut arbitrum) iudex est qui vel inuitus potest cogi ad cognoscendam litem, vt prætor: & reliqui magistratus ordinarij. arbiter vero qui quasi vir bonus disceptator electus est ab vtriusq; litigantibus: vnde nemo potest cogi a Prætorē ad arbitrum suscipiendum, quoniam hæc res est libera & absoluta, & extra necessitatem iurisdictionis posita, vt testatur Vlpianus. ff. quarto titulo de arbitris. Sed vbi semel quis in se reciperet compromissum, quod ad similitudinem iudiciorum redigitur, & ad finiendas lites pertinet, ad curam & sollicitudinem suam hanc rem Prætor pertinere putat: si quis vero iudex sit,

Iudex
Arbiter.

quuntur. Non desunt enim, qui me aut iudicem, aut arbitrum faciant. Accedunt querelæ rusticorum, qui auribus meis post longum tempus suo iure abutuntur. Instat & necessitas agrorum locandorum perquam molesta. Adeo rarum est inuenire idoneos conductores, quibus ex causis precario studeo. Studeo tamen, nam & scribo aliquid & lego, sed cum lego, ex comparatione sentio, quam male scribam, licet tu mihi bonum animum facias, qui libellos meos de vltione Heluidij, orationi Demosthenis *ἡ γὰρ μέδῃς* confers: quam sane cum componerem, illos habui in manibus. non vt æmularer (improbum enim, ac pene furiosum) sed tamen imitarer & sequerer, quantum aut diuersitas ingeniorum maximi & minimi, aut causarum dissimilitudo pateatur. Vale.

iure) rusticorum licentia impudētissima & molestissima. Agrorum locandorum) prope finito lustro, quod tēporis spatio agri locabantur. Idoneos) quia non persolunt quæ debent: & tamen fructus absumunt, super qua re lib. ix. apud Paulinū pluribus conqueritur. Precario studeo) cū precibus impetrandū est, vt possim studere. nam precariū id est quod precibus petentis conceditur, q̄ diu is qui concessit patitur. Qui enim precario cōcedit, sic dat, quasi tunc recepturus cū sibi libuerit quod genus liberalitatis ex iure gentiū descendit, & est simile commodata. nam qui cōmodat suam rem, sic commodat, vt non faciat rem accipientis, sed vt ei, vti re accom-

Precarium

modato permittat. Tacitus de Germanis, Vnus imperitat, nullis iam exceptionibus non precario iure parendi. Apuleius, Nam per deū fidem quadrupes nequissime licet precariam vocis vsuram sumeres, cui tandem vel ineptissimo persuadere posses atrocitatem istam culpa vacare: precarios milites dixit Seneca qui militiam precib⁹ obtinuerant. & Tranquil. Claudium precario a Senatoribus exegisse, vt rata essent quæ procuratores sui in iudicando statuerent. Pacatus, Regij nominis inquit Brutus osor precariæ redditus vitæ. Quid. tamen. ix. formā precariam dixit precio comparatam. Fuit in alia lectione non precario, sed raro. Ex comparatione) veterum scriptorum meliorū, & meorū deteriorum. Libellos) de quibus. ix. latius. *ἡ γὰρ μέδῃς*) contra Midiam, oratio sane pulcherrima, cuius tale est argumentum, Midias Atheniensis cum videret Demosthenem parare vestes & alia multa ad festum celebrandum, ardens inuidia omnem apparatus fœdauit, quinimmo oratorem ipsum verberauit, in quem idcirco dixit orationem apud iudices Demosthenes, cui titulus *ἡ γὰρ μέδῃς*. Illos) libellos de vltione Heluidij. Aemularer) contenderem esse par Demostheni. Furiosum) insani officium credere assequi tantum in dicendo virum. Imitarer) sequerer eius vestigia tanq̄ minor. nam imitator nunquam par est auctoritati, & artifex proculdubio sapientior est q̄ imitatio. Hæc enim solum qd videt, operatur, phantasia etiam qd nunq̄ vidit. Maximi) Demosthenis grauissimi & vehementissimi. Minimi) mei. Similitudo, quia vterq; vlcisci iniuriam intendebat, Demost. suā, Secūsus amici sui Heluidij. verū multa in vtraq; causa fuerāt diuersa.

C. PLIN. CORNVTO SVO S.

Laudius Pollio amari a te cupit. dign⁹ hoc ipso, q̄ cupit: deinde, q̄ ipse te diligit. ne q̄ em̄ fere quisq; exigit istud, nisi qui facit, vir alioqui rectus, integer, quiet⁹, ac pene vltra modū: si quis tamē vltra modum verecundus. Hunc cum simul militarem, non solum vt commilito inspexi: nam præerat alæ militari. Ego iussus a Legato Consulari rationem alarum, &

militia. Præerat alæ) præfectus erat equitū. Militari) quidā legūt miliaria a numero mille, sicut Varro miliaris os greges vocat: nec ignoro miliarias aues ab eodem attestari alias esse a coturnicibus, & a Plin. seniore miliaria herbā milio inimicā: miliarium autē esse genus vasis, sed q̄a nondū legi alā habuisse equites mille, magis placet vt legatur militari: & hoc additū sit ad tollendā æquiuocationem. Legato consulari) qui vices Procos gerit.

Laudius) Tertullū hortat Claudii Pollionē in amici-
tiam suā admittat, & eum commendat ab integritate vitæ, deinde ab animi robore, postremo a fide in amicos etiam post mortē. Istud) amari ab alio. In teger) nullo concussus crimine.

ARGV.

Verecundus) bonū in adolescēte signū verecundia testimonio Senecę, quanto magis si in viro p seuerat. Militarem) essem⁹ in prouincia Syria, vbi Secūsus Tribunus militum fuit. Cōmilito) socius in militia, & cōmilitiū ipā

Rationes) calculos pecuniarum, armorum, equorum militum. Excutere) disquirere, cognoscere. Promotus) productus: nam promouere est aliquem ad maiores dignitates extollere, quasi ultra mouere. hinc promotiones Hammonius interpretatur progressionem. Lampridius in Heliogaballo voluit & per singulas vrbes lenones praefectos vrbes facere, & vt essent in vrbe. xliij. & fecisset si vixisset: promoturus omnes turpissimos, & vltima professionis homines pariter vsurpauit in Alexando: apud Terentium tamen promouere pro differre sumitur. Infito) ingenito, naturali. Nunq̃ infregit humanitatis laudem) Semper fuit humanissimus. Corelio

nostro) Corelio Rufo vtriq; nostrum amantissimo. Liberalitate) Nerua restituit quaecunque a Domitiano iniuste sublata fuerant: egenis vero Romanorum mille & quingentas myriadas donauit praepositis quibusdam Senatoribus referente Dione, qui a gros emerēt, & diuiderēt, & apud iurisc. inuenio diuum Neruam legem agrariam tulisse: qua caueatur vt si seruus seruave insciente domino terminos statutos extra agrum suum finesue mouerit do lo malo, ei capitale esse, nisi do minus dominave mulctam. L. aureorum sufferre maluerit. Diuidendis agris) florente repub. Romana deligi solebant Triumviri ad hoc negociū. Auctores sunt Liuius & Appianus. Dignum) Pollionem iudicas. Summo viro) Corelio prudentissimo, & maximae auctoritatis. Eligendi facultate) cū in vrbe multi essent digni, quos sibi socios potuisset eligere. Musonij Bassi) philosophi sapientissimi & grauiissimi tūc defuncti. Quidam non Musonij sed Annij legunt. Praedicatio ne) laude. Librum de vita ei

ediderit) vitam Musonij literarum monumentis mandatam publicauerit. Veneratur) excolit, amat, tanquam rem sacram. Styli varietate) in hoc maxime liber ille laudabilis est, quod, prout res exigit, dicendi figuram mutat. Sunt tamen exemplaria quae non habent: & styli varietate probandum, sed istud & raritate ipsa probandum, quod scilicet mortuos colat, cum raro inueniantur qui mortuorum curam gerant. Vt querantur) vt solum lamententur de amicis defunctis: nec aliud ultra pro mortuis faciant. an magis, vt de mortuis con querantur, quod non fuerint in se liberales. Cœpit) amare.

AR GV.

D Elector) Aduenisse Ca lestrium Tyronem Commum, & plurimos manumissos latatur, praesertim cū Fabato & Secūdo publice super hoc sint actae gratiae. Manumissos) nam secundum Pauli sententiam. ff. primo: apud Proconsulem etiam in ea prouincia, quam sortitus non est, manumitti potest. Patriam nostram) Commum. Ciuium numero) libertini originem patronorum respondente Vlpiano vel domicilium sequitur: item qui ex his nascuntur, nam municipem aut natiuitas facit, aut manumissio ex constitutione Iustiniani libertinis eadem concessa libertas, quā manumissor habuit, cum

prius Augustus manumittendi modum terminasset, praesertim ne victus vnq̃ tortusve quis vllō libertatis genere ciuitatem adipisceretur. Ambitiosum) honoris cupidum. Gratiarum actione) quod nostra causa manumissi fuerint. Celebratum) a municipibus. ἡδίστον ἀκουσμα ἔσται) dulcissima auditio laus. quidam codices habent, οὐδὲ μίαν ἀνθρώπων ἡδονὴν ἔστι τὴν τοῦ θεοῦ ἔγγυτον, ἢ πλεονεξίας τῶν τιμῶν ἐνφροσύνη, id est Nulla humana voluptas est numini propior, q̃ per honores gaudium. Hoc Xenophon ait. In libello de Tyrannide Lucianus inquit: Laus enim quaedam res liberalis est. Is Xenophon Apis attica propter suauitatem eloquentiae cognominatus, cuius

cohortium excutere, vt magnam quorundam foedamque auaritiam, negligentiam parem: ita huius summam integritatem sollicitam diligentiam inueni. Postea promotus ad amplissimas procuraciones nulla occasione corruptus, ab infito abstinentiae amore deflexit, nunquam secundis rebus intumuit, nunquam officiorum varietate continuam laudem humanitatis infregit, eademq; firmitate animi laborib⁹ suffecit, qua nunc ocium patitur. Quod quidē paulisper cum magna sua laude intermisit, & posuit a Corelio nostro ex liberalitate Imperatoris Neruae emendis, diuidendisq; agris adiutor assumptus. etenim qua gloria dignum est, summo viro in tanta eligendi facultate praecipue placuisse: idem quā reuerenter, quā fideliter amicos colat multorum supremis iudiciis, in his Musonij Bassi grauissimi ciuis credere potes, cuius memoriam tā grata praedicatione prorogat & extendit, vt librum de vita eius: nam studia quoq; sicut alias artes bonas veneratur, ediderit pulchrum. Istud & raritate ipsa probandum, cum pleriq; hactenus defunctorum meminerint, vt querantur. Hunc hominem appetentissimum tui, mihi crede complectere, apprehende immo & inuita, ac sic ama, tanquam gratiam referas: neq; enim obligandus, sed remunerandus est in amoris officio, qui prior cœpit. Vale.

C. PLIN. FABATO PROSOCERO SVO S.

Electo iucundum tibi fuisse Tyronis mei aduentum. Quod vero scribis oblata occasione Proconsulis plurimos manumissos, vnice laetor. Cupio enim patriam nostram, omnibus quidem rebus augeri, maxime tamen ciuium numero. Id enim oppidis firmissimum ornamentum. Illud etiam, me non vt ambitiosum, sed tamen iuuat, quod adiciis. Me teq; & gratiarum actione & laude celebratos. Est enim vt Xenophon ait, ἡδίστον ἀκουσμα ἔσται, vtique si te mereri putes. Vale.

ore musas locutas existimat Cicero. Lege diffusius Diogenem. Vtique) praesertim. Putes) sentias. Me-

rer) dignum hoc gaudio. **A**vguror) Querit Secundus inferi historiis Taciti, quas immortales auguratur, monstrat igitur quid de se scribere possit, illam scilicet vocem liberam & fortem in Senatu emissam aduersus Massam, contra quem aduocatus pro Baticis datus erat cum Senecione socio. Historias) actiones diurnales auguratae historiae. Immortales) perpetuas. huic tamen augurio Secundi non recte aues addixerunt. nam magna pars earum intercidit, quodque reliquum est satis intercisum & exulceratum. Inferi) in illis commemorari, & locum aliquem habere. Exprimatur) effigietur, reddatur. Artifice) statuario vel pictore. Praedicator tui) laudator rerum tuarum. an magis similis tibi, id est excellentissimus. Operibus) recte factis. Non possum) sensus est, tu debes annotasse hoc meum factum, cum sis diligentissimus in inuestigandis publicis actis: in quibus scriptum fuit. Sunt autem acta publica libri in quibus publica ut Senatusconsulta, edicta, acclamationes, illustria gesta reseruabatur: unde Taciti historiam diurnales actus appellamus, quod singulorum dierum acta contineat. unde idem Tacitus libro tertio dixerat exequi sententias haud institui: nisi insignes per honestum aut notabile dedecus, quod praecipuum munus annalium reor, ne virtutes sileantur, utque prauis dictis factisque ex posteritate & infamia metus sit. Periculum creuit) dum nimium libere loquor malis Domitiani temporibus, cum sequentia gesta fuerunt. In secunda lectione fuerat, periclitatus sum.

Ingenio) eloquentia. Creuerit) illustrius fuerit. Dana) relicto poenae repetundarum. Censuerat) Senatus. Publice) ab iis qui curam aerarii habebant, & pecunias publicas custodiebant. nam publicare Vlpianus ad legem Iuliam de adulteriis saepe usurpat, pro ad aerarium deferre & seruare uos publicos, qui reipublice sunt.

Impietas)

C. PLIN. TACITO SVO S.

Avguror: nec me fallit augurium, historias tuas immortales futuras. Quo magis illis (ingenue fatebor) inferi cupio, nam si esse nobis curae solet, ut facies nostra ob optimo quoque artifice exprimatur, nonne debemus optare, ut operibus nostris similis tui scriptor praedicatorque contingat? Demonstro itaque quanquam diligentiam tuam fugere non possit, cum sit in publicis actis, demonstro tamen, quo magis credas iucundum mihi futurum, si factum meum, cuius gratia periculum creuit, tuo ingenio, tuo testimonio, ornaueris. Dederat me Senatus, cum Herennio Senecione aduocatum provinciae Beticae contra Babium Massam, damnatoque Massa censuerat ut bona eius publice custodirentur. Senecio cum explorasset Consules postulationibus vacaturos, conuenit me: & quae concordia inquit iniunctam nobis accusationem executi sumus, hac adeamus Consules, petamusque, ne bona dissipari sinant, quorum esse in custodia debent. Respondi, Cui sumus aduocati a Senatu dati, dispice, num peractas putes partes nostras, Senatus cognitione finita? Et ille, Tu quae uoles, tibi terminum statues. cui nulla cum provincia necessitudo, nisi ex beneficio tuo, & hoc recenti: ipse & natus ibi, & Quaestor in ea fui. Tum ego, Si fixum tibi istud ac deliberatum, sequar te: ut si qua ex hoc inuidia erit, non tua tantum sit. Venimus ad Coss. dicit Senecio, quae res ferebat, aliqua subiungo: vix dum conticueramus. Et Massa questus Senecionem non aduocati fide, sed inimici amaritudinem impleuisse, impietatis reum postulat horror omnium: ego autem vereor inquam clarissimi Consules, ne mihi Massa silentio suo prauaricationem obiecerit: quod non & me reum postulauit. Quae vox

Postulationibus vacaturos) audituros supplices libellos. Senatus enim aliquando alijs intentus erat, ut expedire dis, postulatis per libellos, legationibus audiendis, tractandis principalibus rebus. Iniunctam) delegatam nobis a Senatu. Accusationem) Massae. Dissipari) distrahi, depilari ab his qui conseruare ea debent. an potius, ne Consules permitterent bona distrahi a Massa, sed a se reseruari sub quorum custodia illa esse debebant. Dispice) diligenter inquire. Partes nostras) accusandi officium. Senatus cognitione) dum Massam damnauit. Ille) Senecio. Prouincia) Batica. Hoc recenti) hac nouella tua aduocatione. nam deinceps pro Baticis egit Secundus. Natus ibi) mater me peperit in Batica: non ideo tamen intellige Senecionem fuisse Baticum, cum potuerit eius mater maritum in magistratu profectum secuta illic Senecionem parere. Fixum) decretum, certum. Istud accedere) ad Consules. Inuidia) nascatur. Ex hoc) tuo facto. Non tua tantum) sed communis utriusque nostrum.

Dicit) in Senatu. Ferebat) exigebat. Inimicitiae amaritudinem impleuisse) tanquam hostem amarum exercuisse inimicitias aduersus se. Impietatis) crudelitatis: nam cum pietas sit officium & cultus quem praestare debemus, non solum patriae parentibus necessarijs, sed etiam pressis & reis. eius contrarium erit impietas, cuius crimini is obnoxius videri poterat, qui pacto accusandi officio adhuc danatum Massam premeret: id crimen fuit sub malis impatoribus frequens, a Nerua vero & Traiano sublatum. Horror omnium) Senatorum pectora persuasit Massa accusante Senecione impietatis. Silentio suo) cum me praeterisset, nec similiter impietatis reum postulasset. Prauaricationem obiecerit) per hoc ostenderit quod vellem adiuuare eius causam: diximus enim prauaricationem esse diuersae partis opitulationem prodita causa sua, quam aduocatus susceperat defendendam. Vox) fortis, cui

ARG V.

Impietas)

C. PLINII SEC. EPISTOLAR.

tunc nullus esset ciuis, qui libera posset verba animi proferre. Excepta) notata, mandata publicis scriptis.

Diuus Nerua) Cum hæc Secundus scriberet, Nerua iam cælo donatus fuerat: sed cum in Senatu acta sunt, nondum erat Imperator, nam tuuc Domitianus viuebat. quare cum diuum nominat, respicit ad Traiani tempora. Nam priuatus) ab officio Senatorio & publica cura remotus excusatione ætatis, de qua in præcedentibus. Refert enim Philostratus septimo, Domitianum iussisse Neruam secedere Tarentum: vbi cum intellexisset Secundi vocem fortissimam

in Senatu, scripsit ad eum literas grauissimas, quibus congratulabatur temporibus suis adhuc inueniri, quod libere loquerentur. Simile antiquis) tam laudabile & constans qualia tradunt antiquorum dicta, de quibus lege Valerium.

Egredi veritatem. Hæc prima historiarum lex ne quid falsi dicat: deinde ne quid veri taceat, ne qua suspitio gratiæ sit in scribendo.

& statim excepta, & postea multo sermone celebrata est. Diuus quidem Nerua. nam priuatus quoque attendebat his quæ recte in publico fierent: missis ad me grauissimis literis, non mihi solum, verum etiam seculo est gratulatus, cui exemplum (sic enim scripsit) simile antiquis contigisset. Hæc utcumque se habent, notiora, clariora, maiora tu facies: quanquam non exigo, ut excedas actæ rei modum. Nā nec historia debet egredi veritatem: & honeste factis veritas sufficit. Vale.

ARGV.

Iter) Secesserat in Tuscos, sed in itinere libertinorum aliqui valitudinem contraxerant, præsertim Encolpus lector, Secundi delitiæ. Scribit tamen de illo bene sperare. Encolpus) libertus quasi in sinu tenendus & amplectendus. nam *ἐν κόλποις* sinus. nomē amato puero cōueniēs. vñ Mart. bis meminit Encolpū dilectū ab Aulo Pudēte. Lampridius refert Encolpū qui vitas Imperatorū scripsit, sub Alex. Seuero claruisse, & illo familiariter vsum. Seria nostra) quo utimur in rebus serijs & grauib⁹. Exasperatis faucibus puluere) puluere fauces exasperari & ledi, inde tussim oriri, ac sanguinē reijci testat Celsus. vide li. v. sup. ea a nobis enarrata.

Omnis gratia) est illi apud me, quod est mihi gratus. i. studiorū causa. Sic leget) tam bene recitabit.

Quæ) lectorē. Sic) tāta attentio ne. Letiora) iucundiora, prospecta valetudinē. Fuit in secūda lectiōne, sed dulciora promittūt medicis. Ad hoc) præterea. Salubritas celi) in descriptiōe villæ in Tuscis salubritatem regionis laudauit, quod ibi esset aer purior & liquidior.

ARGV.

Alij) Vendiderat emptoribus vindemias, cum maxima spes in vitibus appareret, sed cæli intemperies graciles fruct⁹ præstitit: liberalitate tamē sua Secundus negociatoribus subuenit remittendo aliquibus octauam partem, quibusdam decimā: quod non sine gloria Calvisio exponit. Ego) proficiscor. Ut) reuertar. Vindemias) vitium fructus, ius demendi vuas a meis vineis. Precium) quod tunc erat a me propositum, non graue. Et quod videbatur fore) si vindemia peruenisset illæsa ad maturitatem sperabant se illam vendituros longe maiori precio. Fefellit) nā cū sperarent vberimas colligere, falsi sunt. Expeditum) facile promptū. Aequaliter remittere) æquā summā cōdonare & detrahere. Foris) in rebus publicis. Domi) in rebus domesticis & pri

C. PLINII CÆCILI CILII SECUNDI EPISTOLAR. LIBER OCTAVVS.

C. PLIN. SEPTITIO SVO S.

Iter commode explicui, excepto quod quidam ex meis, aduersam valetudinem feruescentibus æstibus contraxerunt. Encolpius quidem lector ille, seria nostra, ille delitiæ, exasperatis faucibus puluere sanguinē reiecit. Quod triste hoc ipsi, quod acerbum mihi: si is, cui omnis ex studiis gratia, inhabilis studiis fuerit, quis deinde libellos meos sic leget? sic amabit? quem aures meæ sic sequentur? Sed dii letiora promittunt. stetit sanguis, resedit dolor. præterea continens ipse. Nos solliciti, medici diligentes. Ad hoc salubritas cæli, secessus quies, tantum salutis, quantum oculi pollicentur. Vale.

C. PLIN. CALVISIO SVO S.

Alij in prædia sua proficiscuntur, ut locupletiores reuertantur, Ego ut pauperior. Vendideram vindemias certatim negociatoribus elementibus: inuitabat precium, & quod tunc, & quod fore videbatur, spes fefellit. Erat expeditum omnibus remittere æqualiter, sed non satis æquum. Mihi autem egregiū in primis videtur, ut foris, ita domi:

Et quod videbatur fore) si vindemia peruenisset illæsa ad maturitatem sperabant se illam vendituros longe maiori precio. Fefellit) nā cū sperarent vberimas colligere, falsi sunt. Expeditum) facile promptū. Aequaliter remittere) æquā summā cōdonare & detrahere. Foris) in rebus publicis. Domi) in rebus domesticis & pri